

En icke-troendes bekännelser

En uppsats om problemen med att bevisa och bedöma den genuina övertygelsen av en icke-tro i asylprocessen.

Jennifer Piironen

Innehållsförteckning

Förkortningar.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	7
1.2 Terminologi och avgränsningar.....	7
1.3 Metod och material.....	9
1.4 Rättssäkerhetsperspektivet	12
2 Skyddsgrunderna - Rekvisit och beviskrav.....	15
2.1 Flyktingskap.....	15
2.2 Alternativt skyddsbehov.....	17
2.2.1 Hur ska de olika beviskraven förstås?.....	18
3 Bevisbörda och utredningsbörda	20
3.1 Utredningsbörda och utredningsansvar	20
3.2 Bevisbördans och utredningsbördans fördelning	22
4 Bevisvärderingen	23
4.1 Bedömningen av objektiva och subjektiva rekvisit.....	23
4.2 Trovärdighetsbedömningen.....	25
4.2.1 The benefit of the doubt	26
4.2.2 Kritik som riktats mot trovärdighetsbedömningen	27
5 En icke-tro som asylskäl.....	28
5.1 När har en icke-troende ett skyddsbehov?	28
5.2 Genuin övertygelse.....	30
6 Några rättsfallsexempel.....	31
6.1 Rättsfall 1 – Trovärdig utsaga	31
6.2 Rättsfall 2 – En diskussion kring religionsfrihet	32
6.3 Rättsfall 3 – Islams grundläggande roll i hemlandet.....	33
6.4 Rättsfall 4 – Trovärdighetsbrister.....	33
6.5 Rättsfall 5 – En oklar religionsuppfattning	34
6.6 Rättsfall 6 – En genuin personlig övertygelse.....	35
6.7 Rättsfall 7 – Trovärdighetsbrister och upptrappning av asylskäl	36
7 Avslutande analys	37
7.1 Kravet att i hemlandet hålla en låg profil	37

7.2	Otydliga beviskrav	39
7.2.1	Att bevisa en genuin övertygelse för icke-troende.....	40
7.2.2	Olika beviskrav, olika bedömningar	42
7.3	En tydligare och mer rättssäker trovärdighetsbedömning.....	43
7.4	Avslutande kommentar.....	45
	Käll- och litteraturförteckning	47
	Offentligt tryck	47
	Offentligt tryck från EU.....	47
	Rättspraxis	47
	Litteratur	48
	Övriga källor.....	49

Förkortningar

Asylprocedursdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd.
Den tillfälliga lagen	Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
FEU	Fördragen om Europeiska Unionen.
FL	Förvaltningslagen (2017:900).
Genèvekonventionen	1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning.
Lifos	Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet.
MIG	Migrationsöverdomstolen.
New-York-protokollet	1967 års tilläggsprotokoll angående flyktingars rättsliga ställning.
Prop.	Proposition.
RF	Regeringsformen.
Skyddsgrundsdirektivet	Rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning).
SOU	Statens offentliga utredningar.
Tortyrkonventionen	Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, New York, 10 december 1984.
UNHCR	FN:s flyktingkommissariat.
Utl	Utlänningslagen (2005:716).

1 Inledning

År 2015 misshandlas en kvinna till döds av en folkhop i Kabul, Afghanistan efter falska anklagelser om att hon skulle ha bränt Koranen. Mordet bevittnas av ordsbor och poliser men ingen ingriper.¹ Några år tidigare i Irak för en femtonårig pojke och hans far en livad diskussion och pojken uppger sig inte längre tro på Gud. Fadern anmäler pojken som blir fängslad på grund av frånfall från islam. Han släpps från fängelset efter tretton dagars isolering i väntan på rättslig prövning och flyr landet innan domstolsprövningen.²

I Afghanistan finns ingen medkänsla för muslimer som har ”förrått sin tro”.³ Frånfall från islam är straffbart i och kan leda till dödsstraff, fängelsestraff eller ett frångående av ägodelar.⁴ Tillämpningen av islamsk rätt och islamska principer i landet har medfört att afghaner inte öppet kan debattera islam och dess roll eller ifrågasätta tolkningar av religionen utan att riskera att anklagas för bland annat apostasi, ett avståndstagande från islam till förmån för en annan religion eller ateism.⁵ Generellt så tolererar inte heller det afghanska samhället kränkningar av islam. Apostater riskerar att bli förskjutna av sina familjer och dödas av enskilda i samhället innan domstolsprövning och blotta anklagelser om apostasi kan provocera fram våld från enskilda i samhället. Ateister i Afghanistan kan i regel inte öppet uttrycka sina åsikter utan att riskera repressalier eller våld. De måste gentemot andra upprätthålla en fasad som troende muslim och uppfylla omgivningens krav på att genomföra religiösa förpliktelser.⁶ I Irak beskrivs befolkningen födas in i statsreligionen islam och förväntas sedan förbli i denna religion för resten av deras liv. Frånfall från statsreligionen kan leda till förföljelse då det bryter så starkt mot gruppens identitet och kultur. Samtidigt menar forskare att det blir allt vanligare med frånfall från religion och att det är en naturlig del av samhällsutvecklingen. Bland annat IS framfart i Irak har lett till att allt fler börjar tvivla på religionen på grund av de religiösa motiven bakom det våld som dragit fram över landet.⁷

¹ Lifos, Temarapport: Afghanistan – Kristna, apostater och ateister, Lifos 40679, Upphovsdatum 2017-12-21, s. 19.

² Lifos, Respons Irak: Apostasi og ateisme, Lifos 41908, Upphovsdatum 2018-08-29, s. 6.

³ Lifos, Kristna, apostater och ateister, s. 17.

⁴ Lifos, 2017 Report on International Religious Freedom – Afghanistan, Lifos 41530, Upphovsdatum 2018-05-29, s. 1 och Lifos, Kristna, apostater och ateister, s. 11 och 24.

⁵ Lifos, Kristna, apostater och ateister, s. 10 och 15.

⁶ Lifos, Kristna, apostater och ateister, s. 17–19.

⁷ Lifos, Apostasi og ateisme, s. 4–5.

Asyl är enligt definitionen i 1 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716) (UtlL) ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han eller hon är flykting eller alternativt skyddsbehövande. Enligt 4 kap. 1 § 1 st. UtlL är en utlänning att anse som flykting om personen befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i därför att han eller hon känner en välgrundad fruktan för förföljelse bland annat på grund av religiös uppfattning. Asyl kan även tillerkännas utlänningen om denne är att anse som alternativt skyddsbehövande. Alternativt skyddsbehövande definieras i 4 kap. 2 § UtlL och innebär att en utlänning befinner sig utanför medborgarlandet bland annat därför att det finns en grundad anledning att anta att utlänningen vid ett återvändande till medborgarlandet skulle löpa risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, hädanefter benämnt som skyddsgrundande behandling.

Religionsfrihet är en grundläggande mänsklig rättighet som i Sverige var och en tillförsäkras genom grundlag och internationella traktater. Religionsfriheten innefattar, utöver en rätt att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion, även en rätt att inte tvingas utöva eller tillhöra en religion.⁸ Religionsfrihet är inte en självklarhet i alla delar av världen och det finns personer som flyr sina hemländer för att undvika förföljelse eller skyddsgrundande behandling på grund av deras icke-tro. I Sverige har asylsökande rätt till asyl om de är att anse som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande på grund av bland annat religion. De asylsökande har att visa att de riskerar förföljelse eller skyddsgrundande behandling i hemlandet på grund av sin religionsuppfattning och det ankommer sedan på myndigheten att pröva om den asylsökande har ett skyddsbehov på grund av densamma. När en asylsökande åberopar en icke-tro som asylskäl tillämpas samma beviskrav som för asylsökande som till exempel konverterat från en religion till en annan, de har att bevisa att deras religionsuppfattning baseras på en genuin övertygelse.⁹ Inom migrationsrätten är det samtidigt inte ovanligt att det helt saknas skriftlig bevisning eller att den skriftliga bevisningen som finns tillmätts ett lågt bevisvärde i och med svårigheterna att pröva äktheten av de skriftliga bevisen. Detta medför att en stor del av bedömningarna grundar sig i trovärdigheten av den asylsökandes muntliga utsaga och relevant landinformation.¹⁰ En asylsökande som

⁸ Se 2 kap. 1 § 6 p. och 2 kap. 2 § Regeringsformen (RF) och artikel 9 EKMR. Avseende negativ religionsfrihet i Europakonventionen, se *Buscarini m.fl. mot San Marino* (24645/94) dom meddelad 1999-02-18.

⁹ Thorburn Stern och Wikström, s. 130.

¹⁰ Feijen, Liv, Frennmark, Emelia, *Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av och beslut om internationella skydd*, 2011, s. 58 in fine.

konverterat till en annan religion kan styrka sin genuina övertygelse genom att svara på frågor om religionsutövande och hur de i övrigt manifesterar sin tro. Hur bevisar då en icke-troende asylsökande sin genuina övertygelse när en icke-tro innebär att en person inte tillerkänner sig eller manifesterar en tro?

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att kritiskt granska beslutsfattarens bedömning av den asylsökandes genuina övertygelse och skyddsbehov till följd av densamma ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Detta då den asylsökande åberopar en avsaknad av religionstillhörighet, det vill säga en icke-tro, som asylskäl. Syftet kommer att besvaras genom följande frågeställningar:

- Vad i asylprocessen är det som ska bevisas och vilka beviskrav uppställs när den asylsökande åberopar en icke-tro som asylskäl?
- Hur ska beslutsfattaren bedöma trovärdigheten av och genuiniteten i den asylsökandes icke-tro?
- Är bedömningen av den asylsökandes genuina övertygelse och skyddsbehov på grund av densamma rättssäkra eller krävs förbättringar på området?

1.2 Terminologi och avgränsningar

I denna uppsats kommer jag endast att diskutera skyddsgrunderna flyktingskap och alternativt skyddsbehövande. Nedan följer en redogörelse för varför just dessa skyddsgrunder är intressanta i denna uppsats. I Sverige har vi olika skyddsgrunder som genererar olika typer av uppehållstillstånd vilka också är rangordnade i förhållande till varandra. Som tidigare nämnt så får en asylsökande asyl, internationellt skydd från förföljelse och allvarlig skada¹¹, endast om denne är att anse som flykting eller alternativt skyddsbehövande vilket framgår av 1 kap. 3 § UtlL. Är den sökande att anse som flykting enligt 4 kap. 1 § UtlL erhåller denne flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § UtlL och är den sökande att anse som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § UtlL erhåller denne alternativ skyddsstatusförklaring vilket framgår av 4 kap. 3 a § 1 st. UtlL. Flyktingstatusförklaring skiljer sig från en alternativ skyddsstatusförklaring då en flykting har rätt till resedokument vilket är en passhandling för resor utanför Sverige enligt 4 kap. 4 § UtlL. Enligt 4 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, hädanefter kallad den

¹¹ Om begreppet asyl, se Thorburn Stern, Rebecca, Wikström Hanna, *Migrationsrätt, Skyddsbehov och trovärdighet – bedömning i asylärenden*, 2016, s. 91.

tillfälliga lagen, så kan en asylsökande endast få uppehållstillstånd på grund av att denne är flykting eller alternativt skyddsbehövande. Skyddsgrunden övrigt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 a § UtL, behandlas överhuvudtaget inte vid fråga om uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen och är således inte relevant att studera i mitt arbete. Skyddsgrunden övrigt skyddsbehövande är inte heller relevant i förhållande till internationell lagstiftning på området då Sverige i och med denna skyddsgrund gått utöver de krav som uppställs i 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen), 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning (New-York-protokollet) och skyddsgrundsdirektivet.¹² Att få flyktingstatusförklaring är förmånligt för den asylsökande på grund av rätten till resedokument men även enligt den tillfälliga lagen då ett uppehållstillstånd på grund av flyktingskap ska tidsbegränsas till tre år. Som alternativt skyddsbehövande enligt den tillfälliga lagen erhålls ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för tretton månader. Frågan om rätt till flyktingstatusförklaring prövas alltid innan frågan om alternativ skyddsstatusförklaring och alternativt skyddsbehov är därmed subsidiärt i förhållande till flyktingskap vilket framgår av bland annat artikel 2 f i skyddsgrundsdirektivet. Om den asylsökande får uppehållstillstånd på grund av alternativt skyddsbehov innebär det att den asylsökande fått avslag på ansökan om flyktingstatusförklaring och har då inte heller rätt till resedokument. Att diskutera skyddsgrunderna flyktingskap och alternativt skyddsbehov är intressant och relevant då de kan beviljas på grund av just religionsuppfattning men de är även relevanta i förhållande till både den tillfälliga lagen och UtL, som i dagsläget gäller parallellt med den tillfälliga lagen.

Avseende skyddsgrunden alternativt skyddsbehövande kommer jag endast i denna uppsats beröra alternativt skyddsbehov på grund av risken för skyddsgrundande behandling. Bestämmelsen i 4 kap. 2 § UtL omfattar även asylsökande som riskerar att drabbas av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt. Jag har valt att endast studera alternativt skyddsbehov på grund av risken för skyddsgrundande behandling därför att den asylsökande kan riskera att utsättas för en sådan risk på grund av sin icke-tro. Vid en diskussion kring risken för den asylsökande att utsättas för urskillningslöst våld behandlas oftast frågan om säkerhetsläget och konflikter i hemlandet varför det inte blir relevant i denna uppsats.¹³

¹² Rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning).

¹³ Se MIG 2007:9 och MIG 2011:4.

1.3 Metod och material

En del i denna uppsats kommer innebära att fastställa gällande rätt avseende flyktingars och alternativt skyddsbehövandes rätt till asyl. En del av att utreda gällande rätt är även att fastställa vilka beviskrav som uppställs för den asylsökande och hur beslutsfattaren ska bedöma de uppgifter som den asylsökande lämnar. För detta kommer jag att tillämpa en rättskällelära som innefattar lag, förarbeten, praxis, doktrin och icke bindande reglering.¹⁴ Anledningen till att jag även använder mig av icke bindande reglering är för att migrationsrätten i stor utsträckning präglas av internationella bestämmelser och mänskliga rättigheter. Detta medför att det finns källor som inte har status som lag men som ändå används av rättstillämparen för att tolka lagen på området som jag har studerat. I Sverige regleras migrationsrätten genom UtIL och den tillfälliga lagen varför dessa lagar och förarbetena till dem kommer att användas för att utreda den svenska rätten på området. Migrationsrätten är även ett rättsområde med en stark internationell prägel. Både skyddsgrunderna flyktingskap och alternativt skyddsbehov samt skyddsskälet religion tillkom genom samt styrs och kontrolleras av internationella organ. På asylrättens område får Genèvekonventionen och tillhörande New-York-protokoll, skyddsgrundsdirektivet samt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) störst betydelse inom den internationella asylrätten varför dessa även får betydelse då jag ska studera gällande rätt.

Genèvekonventionen och New York-protokollet anses utgöra den främsta internationella överenskommelsen inom flyktingområdet och både konventionen samt protokollet är ratificerade av Sverige varför de utgör svensk lag.¹⁵ I Genèvekonventionen finns inga bestämmelser om hur prövningen av rätten till flyktingskap ska gå till. FN:s flyktingorgan UNHCR har därför utfärdat en handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning vilken utgår från Genèvekonventionen och New York-protokollet samt de slutsatser som utfärdats av UNHCR:s exekutivkommitté.¹⁶ Handboken kompletteras med riktlinjer för förfarandet utfärdade av UNHCR och i denna uppsats kommer

¹⁴ Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare – ämne material, metod och argumentation*, 2007, s. 37.

¹⁵ Diesen, Christian, Lagerqvist Veloz Roca, Annika, Lindholm Billing, Karolina, Seidlitz Madelaine, Wilton Wahren, Alexandra, *Prövning av migrationsärenden – Bevis 8*, 2012, s. 21.

¹⁶ UNHCR, *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*, 1996, s. 9–10.

jag använda mig av de riktlinjer som senast utfärdades avseende religionsbaserade asylskäl.¹⁷ Handboken och riktlinjerna utgör icke bindande reglering men har förklarats som ett internationellt erkänt tolkningsinstrument och en viktig rättskälla vid förfarandet för fastställande av flyktingskap.¹⁸ Utöver handboken och riktlinjerna kommer jag att använda mig av UNHCR:s rapport *Beyond Proof – Credibility Assessment in EU Asylum Systems* i vilken UNHCR observerat trovärdighetsbedömningar inom EU och lyft problem samt gett rekommendationer på detta område i syfte att vidare harmonisera utförandet av trovärdighetsbedömningarna.¹⁹ Handboken, riktlinjerna och rapporten kommer tillsammans med praxis och doktrin att användas för att tolka gällande rätt och förstå olika begrepp som förekommer i prövningen av flyktingskap enligt Genèvekonventionen.

Genom Sveriges medlemskap i EU får även EU-rättsliga bestämmelser på asylrättens område betydelse i denna uppsats. Skyddsgrundsdirektivet är ett minimidirektiv vilket innebär att svensk rätt på området måste vara utformad på ett sätt så att det åtminstone uppfyller de obligatoriska minimivillkoren i direktivet. Om direktivet inte implementerats på ett korrekt sätt av en medlemsstat vinner direktivet direkt effekt om det är tillräckligt klart, precist och ovillkorligt och det kan då åberopas av enskilda gentemot medlemsstaten i nationell domstol.²⁰ Svensk domstol har dessutom en skyldighet att ge EU-rätten full verkan genom att, när det behövs, underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som står i strid med EU-rättsliga bestämmelser.²¹ Det råder även en skyldighet för Sverige som medlemsstat att ge EU-domstolens avgöranden vägledande verkan i svensk rätt och rättstillämpning.²² Vidare får enligt 2 kap. 19 § RF ingen lag eller annan föreskrift meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt EKMR. EKMR tillämpas även vid EU:s verksamhet och skyldigheten att tillämpa EKMR åläggs även medlemsstaterna när de ska tillämpa EU-rätten enligt artikel 6.2 och 6.3 FEU. I denna uppsats kommer artikel 3, om rätten till liv, och artikel 9, om rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet, i EKMR att användas. EKMR kommer att användas dels för att studera gällande rätt på området, dels för att belysa konsekvenser av bristande rättssäkerhet på det studerade området.

¹⁷ UNHCR, Guidelines on International Protection No 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, HCR/GIP/04/06 2004.

¹⁸ Prop. 2009/10:31 s. 81, se även MIG 2011:29.

¹⁹ UNHCR, *Beyond Proof – Credibility Assessment in EU Asylum Systems*, 2013, s. 15.

²⁰ SOU 2006:6 s. 65–66.

²¹ Mål C-617/10, Åklagaren mot Hans Åkerberg Fransson, ECLI:EU:C:2013:105.

²² Mål C 6/64 Flaminio Costa mot E.N.E.L, ECLI:EU:C:1964:66.

I uppsatsen exemplifierar jag varför en icke-tro kan utgöra ett skyddsbehov. För detta använder jag mig av landinformation som redogör för situationen för icke-troende i länder där en sådan religionsåskådning är problematisk. Landinformationen tillskansar jag mig genom hemsidan www.lifos.migrationsverket.se där Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet (Lifos) samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige. Lifos består av informationsspecialister och landanalytiker som agerar opartiskt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser.²³ De olika undersökningarna och sammanställningarna som finns på hemsidan utgör icke-juridiskt bindande källor som används i asylprocessen av Migrationsverket. De åberopas även som bevisning av parterna i migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolen. Landinformationen utgör en viktig del av beslutsfattandet i asylprocessen då den redogör för situationen i den asylsökandes hemland och således ligger till grund för bedömningen av skyddsbehovet och för att bedöma tillförlitligheten i den asylsökandes utsaga.²⁴ Landinformation kan ändras snabbt i takt med att situationen i länderna förändras. Jag kommer därför att använda mig av de senaste versionerna av den landinformation som används i uppsatsen för att säkerställa att informationen är så aktuell som möjligt. För att finna relevant landinformation på hemsidan använder jag mig av sökord som ateism, apostasi och religion.

För att studera hur beslutsfattaren i asylärenden bedömer en icke-troendes genuina övertygelse och skyddsbehovet till följd av detta kommer utvalda rättsfall att studeras med ett kritiskt förhållningssätt. Rättsfallen får även betydelse vid analysen och en diskussion kring rättssäkerheten i bedömningen på området. Migrationsöverdomstolen som utgör högsta instans i asylärenden meddelar endast prövningstillstånd om vissa kriterier är uppfyllda och jag har inte funnit några prejudicerande fall avseende just en icke-tro som asylskäl under arbetet med denna uppsats. I denna del kommer därför underrättsavgöranden att stå i fokus. Många beslut som fattas av Migrationsverket och som avser en icke-tro som asylskäl överklagas inte och når därmed inte heller domstol. Detta utgör främst positiva beslut där den sökande blivit beviljad uppehållstillstånd. Det är således endast negativa beslut som överklagats till migrationsdomstolen som kommer att lyftas i uppsatsen, hur Migrationsverket resonerar i fall där de beviljar den sökande asyl på grund av en icke-tro kommer inte att studeras. Mina reflektioner kring rättsfallen kan därför inte sägas prägla varje beslut i ärenden

²³ Lifos [<https://lifos.migrationsverket.se/om-lifos.html>] 2018-11-05.

²⁴ Feijen och Frennmark, s. 31–32.

där en icke-tro åberopas som asylskäl. Jag är även medveten om att underrättspraxis inte har någon prejudicerande verkan men anser de ändå intressanta att studera utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv då de flesta beslut som fattas i migrationsdomstol vinner laga kraft i och med kravet på prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen. Jag har valt att lyfta rättsfall som jag anser är intressanta eller problematiska ur rättssäkerhetssynpunkt avseende bedömningen av den genuina övertygelsen och den icke-troendes skyddsbehov till följd av denna bedömning. De lyfta rättsfallen är avgjorda mellan 2016–2018 för att utfallen ska vara så relevanta som möjligt i förhållande till dagens bestämmelser. Rättsfallen har valts ut med hjälp av Karnovs sökmotor där jag använt mig av sökord som uppehållstillstånd, ateism, apostasi och genuin övertygelse.

Då jag i denna uppsats studerar svensk rättstillämpning på området så kommer jag att använda mig av svensk forskning och doktrin. Bland dessa är *Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av och beslut om internationella skydd* i vilken UNHCR i samverkan med Migrationsverket har observerat och analyserat Migrationsverkets tillämpning av Genèvekonventionen och de subsidiära bestämmelserna i svensk rätt i beslut fattade mellan 2009–2010. Studien innefattar även rekommendationer för hur kvaliteten på asylprövningen skulle kunna höjas i enlighet med internationell standard.²⁵ Jag har även i uppsatsen använt mig av *Migrationsrätt: Skyddsbehov och trovärdighet – bedömning i asylärenden* av Rebecca Thornburn Stern och Hanna Wikström i vilken det lyfts fram juridiska problem inom migrationsrätten utifrån både ett juridiskt perspektiv och ett sociologiskt perspektiv och där författarna bland annat går in djupare på frågan om religionsbaserade asylskäl.²⁶ Vidare har jag använt mig av Christian Diesen m.fl. i doktrinen *Bevis 2 – Prövning av flyktingärenden* och *Prövning av migrationsärenden - Bevis 8* i vilka många bevisfrågor i asylprocessen behandlas.

1.4 Rättssäkerhetsperspektivet

En rättssäker lagstiftning och tillämpning av densamma är viktigt i en rättsstat. Det påstås även vara särskilt viktigt i asylprocessen då konsekvenserna av en orättssäker lagstiftning och rättstillämpning kan vara förödande och få en dödlig utgång.²⁷ Detta då den asylsökande kan

²⁵ Feijen och Frennmark, s. 6.

²⁶ Thornburn Stern och Wikström, s. 6.

²⁷ Diesen, Christian, Lindholm, Karolina, Nilsson, Per Erik, Rudolph, Ann-Sophie och Wilton Wahren, Alexandra, *Bevis 2 – Prövning av flyktingärenden*, 1998, s. 14–15.

tvingas återvända till hemlandet och där utsätts för förföljelse och dödsstraff eller annan skyddsgrundande behandling. I denna uppsats kommer jag att se till utvalda delar av rättssäkerhet som får betydelse i fråga om en icke-troendes genuina övertygelse och skyddsbehov därutav vilket kommer att presenteras nedan.

Begreppet rättssäkerhet har ingen entydig definition men har i doktrin använts som en samlingsbeteckning för ett antal minimivillkor för den offentliga maktens utövande.²⁸ Rättssäkerhet åstadkoms bland annat genom legalitetsprincipen och tanken att all makt ska utövas under lagarna vilket leder till förutsägbarhet. Rättssäkerhet uppnås även genom objektivitetsprincipen och allas likhet inför lagen.²⁹ Diesen m.fl. förklarar, i en migrationsrättslig kontext, att det inte finns en reell rättssäkerhet utan en konsistent lagstiftning och en klar, entydig och stabil tillämpning av denna lagstiftning. För att rättssäkerhet ska kunna uppnås krävs enligt honom att besluten fattas med beaktande av allmänt erkända principer avseende till exempel bevisvärdering och att det för alla klart ska framgå varför ärendet fick den utgång det fick.³⁰ Rättssäkerhetens syfte har även förklarats vara att förhindra en godtycklig maktutövning. Godtycklig maktutövning beskrivs kunna ta sig i uttryck genom brist på rättslig reglering, ett åsidosättande av rättsregler som finns samt rättsmanipulering; snabba och överrumplande rättsändringar som hos allmänheten leder till rättsovisshet.³¹

Migrationsrätten är ett förvaltningsrättsligt område vilket innebär att förvaltningsrättsliga regler tillämpas. Diesens m.fl. förklaring av rättssäkerhet och att det för alla klart ska framgå varför ärendet fick utgången det fick överensstämmer med förvaltningsmyndigheternas och domstolarnas motiveringsskyldighet som stadgas i förvaltningslagen (2017:900) (FL). Enligt 32 § 1 st. FL ska ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. Motiveringen ska enligt samma bestämmelse innehålla uppgift om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. Välmotiverade beslut anses öka allmänhetens förtroende för myndigheternas objektivitet och ger den enskilde större möjlighet att få rättelse i ett beslut som på felaktigt eller ofullständiga

²⁸ Petersson, Olof, *Rättsstaten: frihet, rättssäkerhet och maktindelning i dagens politik*, 2005 s. 22–23.

²⁹ Petersson, Olof, s. 22–23.

³⁰ Diesen m.fl. (1998), s. 14.

³¹ Petersson s. 22.

grunder gått denne emot.³² Motiveringsskyldigheten tar sig även i uttryck i artikel 11.2 i asylprocedursdirektivet där det framgår att beslut som innebär ett avslag på ansökan om asyl ska innehålla de faktiska och rättsliga skälen för beslutet.³³

Rättssäkerhet uppnås alltså dels genom att processen i sig är rättssäker och följer de regler som finns, dels att besluten är välmotiverade men även EKMR får betydelse för rättssäkerheten. Särskilt på migrationsrättens område kan åtgärder som vidtas inverka på rättigheterna som fastställs i EKMR, till exempel kan förbudet mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i artikel 3 komma att kränkas om en asylsökande som riskerar detta i hemlandet återsänds genom ett utvisningsbeslut.³⁴ Artikel 9 i EKMR stadgar religionsfriheten. Religionsfriheten gäller för var och en vilket innebär att även utlänningar som vistas i landet åtnjuter religionsfriheten.³⁵ Rättigheten religionsfrihet gäller mot det allmänna. Detta innebär att staten i egenskap av lagstiftare är bunden av reglerna men också att regeringen och dess myndigheter samt domstolarna i det praktiska agerandet är bundna av dessa regler.³⁶ Rättssäkerheten kan således även sägas utgöra en garanti för att enskildas mänskliga rättigheter upprätthålls.³⁷

I uppsatsen fokuserar jag på beslutsfattarens bedömning av den asylsökandes genuina övertygelse och skyddsbehovet därutav. För att bedömningen i detta avseende ska vara rättssäker krävs enligt mig att det går att utläsa hur bedömningen har gjorts genom välmotiverade och klara beslut. Det krävs vidare att det går att urskilja någon slags enhetlighet vid fall som liknar varandra i och med objektivitetsprincipen för att förhindra godtyckliga bedömningar. Om lagstiftningen är konsistent och klar samt tillämpas på ett entydigt och stabilt sätt bör godtycklig maktutövning kunna förhindras och rättssäkerhet uppnås. Konsekvenserna av en orättssäker bedömning påverkar det upprätthållande av mänskliga rättigheter som rättssäkerheten också innebär och mänskliga rättigheter får genomslag inte minst i asylprocessen. I denna uppsats kommer artikel 3 och 9 i EKMR att stå i fokus vid en rättssäkerhetsdiskussion kring mänskliga rättigheter och om konsekvenser av orättssäkra bedömningar i asylprocessen på detta område.

³² Prop. 1996/97:25 s. 184–185.

³³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd.

³⁴ SOU 1999:16 s. 141.

³⁵ Prop. 2009/10:80 s. 148–149.

³⁶ Bull, Thomas, Sterzel, Fredrik, Regeringsformen en kommentar s. 62.

³⁷ UNHCR (2013), s. 39.

2 Skyddsgrunderna - Rekvisit och beviskrav

Dagens definition av en flykting i UtIL härstammar från artikel 1 (a) 2 i Genèvekonventionen som Sverige ratificerade genom prop. 1954:134. Genèvekonventionens ursprungliga syfte var att bereda skydd åt flyktingar efter andra världskrigets händelser och konventionen omfattade därför initialt endast personer som blivit flyktingar till följd av händelser som inträffat före den 1 januari 1951.³⁸ Genèvekonventionen utvidgades däremot genom New-York protokollet till att omfatta samtliga flyktingar utan hänsyn till tidpunkten den 1 januari 1951. Anledningen till detta var att det hade tillkommit nya flyktingkategorier efter att konventionen antogs och man ansåg det önskvärt att samtliga flyktingar som omfattades av definitionen i Genèvekonventionen skulle åtnjuta samma rättsliga ställning.³⁹ År 2004 utfärdade EU ett direktiv om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar, det så kallade skyddsgrundsdirektivet. Huvudsyftet förklaras i direktivet bland annat vara att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd. Direktivet grundar sig även på Genèvekonventionen och det är genom artikel 2 f i skyddsgrundsdirektivet som skyddsgrunden alternativt skyddsbehov har införts. Dessa bestämmelser utgör, tillsammans med UtIL och numera även den tillfälliga lagen, den rättsliga ramen för när asyl ska tillerkännas en asylsökande. Nedan följer en redogörelse för de rekvisit och beviskrav som uppställs för de olika skyddsgrunderna flyktingskap och alternativt skyddsbehov.

2.1 Flyktingskap

Genèvekonventionen innehåller inga föreskrifter om hur prövningen av flyktingskapet ska gå till utan detta har lämnats till konventionsstaternas nationella lagstiftning att bestämma. Däremot har UNHCR utfärdat en handbok för bedömningen av flyktingskap i vilka man kan finna ledning för tolkning av begreppet. Skyddsgrundsdirektivet innehåller även det till viss del föreskrifter om hur prövningen ska gå till. I artikel 2 c i skyddsgrundsdirektivet återfinns definitionen av en flykting som till stor del överensstämmer med definitionen i Genèvekonventionen efter omarbetningen i New York-protokollet och definitionen i UtIL. Som tidigare nämnts krävs att utlänningen riskerar förföljelse i hemlandet vid ett eventuellt återvändande för att kunna betraktas som flykting. Begreppet förföljelse är inte definierat i

³⁸ Artikel 1 A och B Genèvekonventionen.

³⁹ Se ingress till New York-protokollet.

UtlL eller de nyss nämna internationella reglerna. 1949 års utlänningskommitté framhöll i sitt betänkande att begreppet förföljelse inte endast innefattade fara för utlänningens liv eller frihet utan att även andra åtgärder som utlänningen riskerar att drabbas av skulle kunna innebära förföljelse. Kommittén menade att förföljelse innefattar ett krav på diskriminering av viss intensitet av särskilda folkgrupper eller individer, till exempel förbud mot religionsutövning.⁴⁰ Utlänningskommitténs definition kom även att beskrivas i efterföljande proposition som en lämplig yttergräns för Genèvekonventionens flyktningbegrepp.⁴¹ Enligt artikel 9 i skyddsgrundsdirektivet ska det betraktas som förföljelse om handlingarna som den asylsökande utsätts för innebär en väsentlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Förföljelsen kan enligt artikeln ta sig i uttryck på olika sätt men bland annat genom fysiskt våld eller oproportionerliga eller diskriminerande straff. Övergreppen som den sökande utsätts för eller riskerar att utsättas för måste även uppnå en viss grad av allvarlighet eller ha skett vid upprepade tillfällen för att klassas som förföljelse. Om det är av allvarlig intensitet kan även trakasserier eller andra inskränkande åtgärder bedömas som förföljelse.⁴² Slutligen krävs det att utlänningen saknar erforderligt skydd i hemlandet för att betraktas som flykting. I detta avseende är det oviktigt om förföljelsen utgår från staten eller någon annan, det väsentliga är om sökanden riskerar förföljelse och inte vem förföljelsen utgår från.⁴³ Bedömningen av flyktingskap är en framåtsyftande bedömning vilket innebär att frågan om risken för förföljelse eller skyddsgrundande behandling ska grundas på de förhållanden som råder vid beslutstillfället.⁴⁴ Sammanfattningsvis så innebär det sagda att utlänningen har att visa att hen känner en välgrundad fruktan för förföljelse i hemlandet och i detta avseende räcker det alltså att utlänningen visar att det finns en *risk* för förföljelse. UNHCR förklarar det som att om det finns en *rimlig sannolikhet* att den asylsökande skulle komma att utsättas för förföljelse vid ett återvändande till hemlandet så ska sökandens fruktan betraktas som välgrundad.⁴⁵ I förarbetena till UtlL understryks vikten av att beviskraven avseende risk för förföljelse inte ställs för högt. Detta beror på att det sällan kan framläggas någon fullständig bevisning som klart kan styrka att en sådan risk föreligger.⁴⁶

⁴⁰ SOU 1951:42 s. 170.

⁴¹ Prop. 1954:134 s. 20.

⁴² Feijen och Frennmark, s. 139.

⁴³ Prop. 1996/97:25 s. 289.

⁴⁴ Feijen och Frennmark, s. 132 och 135.

⁴⁵ Feijen och Frennmark, s. 132.

⁴⁶ Prop. 1996/97:25 s. 98.

2.2 Alternativt skyddsbehov

Den asylsökande har även rätt till asyl om denne är att betrakta som alternativt skyddsbehövande. Det ska då föreligga en *grundad anledning att anta* att den asylsökande vid ett återvändande till hemlandet skulle löpa risk att utsättas för skyddsgrundande behandling. Bestämmelsen motsvarar artikel 2 f i skyddsgrundsdirektivet och är subsidiär till flyktingbestämmelsen vilket innebär att flyktingskap prövas innan frågan om alternativt skyddsbehov.⁴⁷ Som tidigare nämnts krävs för att utlänningen ska anses ha ett alternativt skyddsbehov att det finns en grundad anledning att anta att den asylsökande kommer att utsättas för skyddsgrundande behandling i hemlandet. Någon vidare definition av de olika åtgärderna som utgör skyddsgrundande behandling finns inte i svensk rätt men ledning finns i internationella traktat genom vilka bestämmelsen fått sin utformning. Bestämmelsen om skyddsgrundande behandling grundar sig i artikel 3 i tortyrkonventionen⁴⁸, artikel 3 i EKMR samt artikel 15 i skyddsgrundsdirektivet. I tortyrkonventionen artikel 1 definieras begreppet tortyr där det framgår att tortyr är handlingar som medfört smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, som medvetet tillfogats någon i syfte att till exempel framtvunga en bekännelse eller att straffa någon för en gärning som vederbörande misstänks ha begått. Smärtan och lidandet ska enligt tortyrkonventionen dessutom ha förorsakats av en offentlig tjänsteman eller någon annan person som handlar som företrädare för det allmänna men detta är inte ett krav enligt 4 kap. 2 § UtL utan där framgår istället att bestämmelsen om alternativt skyddsbehov gäller oberoende av om risken utgår från landets myndigheter eller enskilda. Artikel 3 i EKMR stadgar att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Enligt praxis från Europadomstolen ska artikeln förbehållas allvarligare fall och behandlingen måste uppnå en viss miniminivå av allvarlighet. Tortyr beskriver de som behandling som kännetecknas av avsiktlig omänsklighet och som förorsakar ett mycket allvarlig och grymt lidande.⁴⁹ Artikel 15 a) och b) i skyddsgrundsdirektivet stadgar att allvarlig skada utgörs av dödsstraff, avrättning, tortyr samt omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av en asylsökande i ursprungslandet vilket till stor del omfattar det som beskrivs i både artikel 3 EKMR och artikel 3 i tortyrkonventionen. Artikeln 3 i EKMR och artikel 3 i tortyrkonventionen innefattar även ett förbud mot att avvisa eller utvisa en utlänning om det finns grundad anledning att anta att utlänningen i hemlandet riskerar att

⁴⁷ Diesen m.fl. (2012) s. 42.

⁴⁸ Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, New York, 10 december 1984.

⁴⁹ *Irland mot Storbritannien* (5310/71) dom meddelad den 18 januari 1978, p. 162, 163 och 167.

utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.⁵⁰ Förbudet mot utvisning på grund av risken för skyddsgrundande behandling fastslags redan i Genèvekonventionen artikel 33 och utgör en återkommande princip inom migrationsrätten som kallas non refoulement-principen. Principen är även en del av internationell sedvanerätt som samtliga stater är bundna av.⁵¹ Non refoulement-principen innebär ett absolut förbud mot utvisning till ett land där den asylsökande löper risk att utsättas för skyddsgrundande behandling och aktualiseras således vid fråga om alternativt skyddsbehov.⁵²

2.2.1 Hur ska de olika beviskraven förstås?

För att försöka förstå de olika beviskraven, *rimlig sannolikhet* och *grundad anledning att anta*, har jag tagit hjälp av bland annat Bring och Diesen då de i doktrin avseende brottmål utreder säkerheten beträffande slutsatsen om de befintliga bevisen. Doktrinen beskriver en skala av olika beviskrav där ena änden, brott kan uteslutas, är 0 % säkerhet och den andra änden, fullständig säkerhet, är 100 % säkerhet. Även om det inte finns något stöd för att beviskraven kan tillämpas analogt på asylprocessen är det intressant att se hur dessa olika beviskrav tillämpas och tolkas i förhållande till varandra på andra rättsområden, och kanske får vi en bättre bild av vad den asylsökande ska uppfylla för att erhålla flyktingstatusförklaring respektive alternativ skyddsstatusförklaring. Viktigt att hålla i åtanke är att beviskraven som ska uppfyllas i brottmål ofta ska uppfyllas till nackdel för den enskilde i och med att åklagaren begär till exempel häktning. Detta skiljer sig från det förvaltningsrättsliga område som migrationsrätten utgör. Däremot kan det hävdas att beviskraven som uppställs i migrationsrätten ligger närmare beviskraven som ställs på till exempel åklagare i brottmål än övriga förvaltningsrättsliga ärenden, detta då målens utgångar i båda fallen kan leda till ett beslut som i hög grad kan påverka den enskilde på ett negativt sätt och inskränka dennes rätt till frihet. Diesen har även i en migrationsrättslig kontext menat på att viss ledning kan hämtas i beviskraven som ställs upp i brottmål då beviskravens betydelse i förvaltningsrättsliga mål är svårare att överblicka i praxis.⁵³

Avseende beviskravet *sannolika skäl*, som ska föreligga bland annat för att en person ska kunna häktas, så beskrivs det föreligga när brottsmisstanken är berättigad vid en objektiv

⁵⁰ Prop 2009/10:31 s. 81.

⁵¹ Diesen m.fl. (2012), s. 112.

⁵² Sandesjö, Håkan, Wikrén, Gerhard, *Utlänningslagen med kommentarer*, 2017, s. 207.

⁵³ Diesen m.fl. (2012), s. 223–225.

bedömning. Beviskravet är högre ställt än *skäligen misstänkt* men bevisningen behöver inte ha sådan styrka att den utgör tillräcklig grund för åtal. Bring och Diesen menar att en erfaren och omdömesgill person vid en granskning av saken ska finna misstanken mot personen fullt berättigad. De anser även att sannolika skäl rent språkligt kan jämföras med *mycket trolig, tillförlitlig* eller *välgrundad* bevisning och på säkerhetsskalan skulle sannolika skäl motsvara ungefär 75 % säkerhet.⁵⁴ UNHCR förklarar att om det föreligger en rimlig sannolikhet att den asylsökande skulle komma att utsättas för förföljelse vid ett återvändande till hemlandet så ska sökandens fruktan betraktas som välgrundad. För att försöka förstå begreppet *rimlig* kan vi jämföra med begreppet *bortom rimligt tvivel* och vad *rimligt* betyder i detta fall. Rimligt tvivel förklarar de som att tvivlet kan motiveras logiskt, det ska anses vara rationellt och inte bara baseras på en känsla. Det ska vidare underbyggas av fakta i målet och tvivlet ska således vara konkret.⁵⁵ Det sagda skulle innebära att sannolikheten att den asylsökande skulle kunna komma att utsättas för förföljelse ska kunna motiveras, underbyggas av fakta; till exempel landinformation, och vara konkret.

Begreppet *grundad anledning att anta* förekommer i fråga om alternativt skyddsbehov där det då ska föreligga grundad anledning att anta att den asylsökande kommer att utsättas för skyddsgrundande behandling vid ett återvändande till hemlandet. Begreppet *anledning att anta* förekommer också som ett krav för att inleda en förundersökning i ett brottmål. Bring och Diesen menar, i en förundersökningskontext, att detta är ett mycket lågt ställt beviskrav där det föreligger någon konkret omständighet som gör det möjligt att börja utreda ett misstänkt brott. Det kan inte uteslutas att ett brott förövats men uppgifterna är inte heller tillräckligt starka för att det ska kunna antas att ett brott begåtts. På säkerhetsskalan mellan 0-100 % ligger nivån *anledning att anta* kring 10–12 % säkerhet.⁵⁶ Om detta till fullo skulle tillämpas inom migrationsrätten så skulle det innebära att beviskravet *grundad anledning att anta* skulle vara uppfyllt om det inte kan uteslutas att en risk för skyddsgrundande behandling föreligger. Begreppet *grundad* kan tänkas medföra att beviskravet blir lite högre ställt än i en förundersökningskontext, men det skulle ändå innebära att beviskravet är ganska lågt ställt i förhållande till *sannolika skäl* eller *rimlig sannolikhet*. Att beviskravet är så lågt ställt är inte heller orimligt att tänka sig med tanke på det absoluta förbudet mot utvisning vid risk för skyddsgrundande behandling enligt non refoulement-principen. I förarbetena till införandet av

⁵⁴ Bring, Thomas, Diesen, Christer, *Förundersökning*, fjärde upplagan, 2009, s. 170–171 och 175, se även Diesen m.fl. (2012), s. 225.

⁵⁵ Bring och Diesen, s. 181.

⁵⁶ Bring och Diesen, s. 151 och 157.

skyddsgrunden alternativt skyddsbehövande förklaras att beviskravet är något högre ställt än *skälig anledning att anta* som bland annat gäller vid fråga om verkställighetshinder i 12 kap. 1 § UtlL men någon vidare diskussion kring beviskravet förs inte i propositionen.

3 Bevisbörda och utredningsbörda

Migrationsrätten är ett förvaltningsrättsligt område och frågan om asyl behandlas av Migrationsverket som är en förvaltningsrättslig myndighet. Hur bevisbördan fördelas i förvaltningsrättsliga ärenden beror på vilken typ av partsfördelning som föreligger. Finns det en enskild part på ena sidan och en myndighetsrepresentant på andra sidan ska bevisbördan enligt praxis ligga på den enskilde för rättigheter och på myndighetsrepresentanten för skyldigheter. I asylärenden finns det dock ingen motpart i första instans utan endast en eller flera sökande och Migrationsverket som både utreder och beslutar om asyl.⁵⁷ Hur bevisbördan fördelas i asylärenden kommer att diskuteras i detta kapitel. Utöver bevisbördan talas även i detta kapitel om andra bevisrelaterade termer så som utredningsbörda, utredningsansvar och utredningsstandard. Utredningsbördan innebär skyldigheten att tillhandahålla material som ska bevisa den åberopade rättsföljden.⁵⁸ En av reglerna som får betydelse vid en diskussion kring bevisbörda och utredningsbörda är 23 § FL som jag i fortsättningen kommer att kalla Migrationsverkets och migrationsdomstolens utredningsansvar. Utredningsstandarden ger uttryck för ett minimikrav på utredningens omfattning i asylprocessen.⁵⁹ Bevisbördan och utredningsbördan får betydelse vid en utredning av rättssäkerheten i bedömningen av skyddsbehovet då bevisningen som åberopas i asylprocessen ligger till grund för bedömningen. Detta kapitel ämnar ge en större förståelse för vad bedömningarna ska grundas på och av vem denna bevisning ska tillhandahållas.

3.1 Utredningsbörda och utredningsansvar

Ansvar att ta fram relevant utredning och underlag för bevisprövningen, utredningsbördan, ligger i regel på den som har bevisbördan. I vissa fall kan det dock vara påkallat att fördela bevisbördan och utredningsbördan mellan parterna. Bland annat kan det vara påkallat i dispositiva tvistemål där en part, den ”svagare” parten, har begränsade utredningsresurser i förhållande till motparten.⁶⁰ Detta sker även i förvaltningsrättsliga ärenden genom

⁵⁷ Diesen m.fl. (2012), s. 202.

⁵⁸ Diesen m.fl. (2012), s. 203.

⁵⁹ Diesen m.fl. (2012), s. 205.

⁶⁰ Diesen m.fl. (2012), s. 203–204.

officialprincipen som stadgas i 23 § FL. Genom denna bestämmelse åläggs Migrationsverket och migrationsdomstolen det yttersta ansvaret för att underlaget i ärendet är sådant att ett korrekt beslut kan fattas. Omfattningen av de åtgärder som myndigheten eller domstolen behöver företa inom ramen för detta ansvar varierar beroende på ärendets karaktär och beskrivs vara större i ärenden som avser myndighetens ingripande mot någon enskild jämfört med ärenden där den enskilde begär en förmån av det allmänna.⁶¹ Diesen m.fl. menar att det måste ställas höga krav på utredningsstandarden i asylärenden på grund av ärendets ingripande karaktär och det faktum att beslutet kan handla om liv eller död. Standarden är ett minimikrav för en rättssäker prövning och myndigheten och domstolen bör därför sträva efter att med god marginal överskrida minimikravet, inte minst då det gäller frågan om fruktan för förföljelse är välgrundad. Diesen m.fl. menar även att utredningsstandarden måste bedömas i förhållande till den allmänna och individuella risken för förföljelse. Ju större den allmänna risken för förföljelse är i hemlandet, desto mer omfattande måste utredningen vara för att kunna understödja ett avslagsbeslut. Ju större den individuella risken för förföljelse är, desto mer omfattande måste utredningen vara för att motivera slutsatsen att den sökande ändå inte löper risk för förföljelse.⁶² Utredningsansvaret åligger som sagt även migrationsdomstolen. I prövningen i migrationsdomstolen ska domstolen enligt officialprincipen se till att ärendet blir tillräckligt utrett och ansvaret för utredningsstandarden åligger då migrationsdomstolen medan utredningsbördan är fördelad mellan den sökande och Migrationsverket.⁶³ Om utredningsstandarden inte är uppfylld i migrationsdomstolen kan inte ärendet avgöras. Om migrationsdomstolen däremot kommer fram till att standarden är uppfylld men att det saknas information i vissa avseenden är det upp till domstolen att avgöra om det är den sökande eller Migrationsverket som bristen ska gå ut över. Bristen läggs den asylsökande till last i bevisvärderingen om denne brustit i sin utredningsbörda. Bristen ska istället läggas Migrationsverket till last om verket inte förmått kontrollera den asylsökandes uppgifter eller brustit i att anskaffa till exempel landinformation då det innebär att de inte uppfyllt sin utredningsbörda.⁶⁴

⁶¹ Prop. 2016/17:180 s. 308.

⁶² Diesen m.fl. (2012), s. 205–206.

⁶³ Diesen m.fl. (2012), s. 203 och 207.

⁶⁴ Diesen m.fl. (2012), s. 209–210.

3.2 Bevisbördans och utredningsbördans fördelning

Det anses inom asylrätten vara en grundläggande princip att det är den asylsökande som ska göra sitt behov av internationella skydd sannolikt och att bevisbördan initialt ligger på den asylsökande vid fråga om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl.⁶⁵ Det framgår även av artikel 4.1 i skyddsgrundsdirektivet att staterna får betrakta det som den asylsökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram de faktorer som krävs för att styrka sin ansökan. Den asylsökande har således en utredningsbörda i form av en upplysningsskyldighet i samband med asylansökan. Det ankommer då på den asylsökande att efter bästa förmåga framställa de omständigheter som kan vara av betydelse för rätten till asyl och lägga fram skriftliga bevis som kan stödja uppgifterna. I vissa fall kan den asylsökande behöva ge in ytterligare bevisning och om detta inte är möjligt bör den asylsökande kunna ge en tillfredställande förklaring till varför bevisningen saknas. Om den asylsökande gör detta har även dennes utredningsbörda uppfyllts. Att den asylsökande uppfyllt sin utredningsbörda innebär dock inte att bevisbördan uppfyllts. Bevisbördan hänger i sin tur ihop med trovärdigheten och tillförlitligheten i de lämnade uppgifterna vilket jag återkommer till nedan i avsnitt 3.3.⁶⁶ Även avseende alternativt skyddsbehövande och risken för skyddsgrundande behandling vid ett eventuellt återvändande till hemlandet så ligger bevisbördan initialt på den asylsökande. Det ankommer således på den asylsökande att visa att det föreligger en grundad anledning att anta att det finns en verklig risk för skyddsgrundande behandling i hemlandet. Bevisbördan övergår sedan till myndigheten som har att framställa föreliggande tvivel kring risken.⁶⁷

Bevisbördans och utredningsbördas fördelning i asylprocessen har diskuterats. UNHCR menar i deras utredning av kvalitén i den svenska asylprocessen att ansvaret att ta fram relevanta omständigheter och se till att ärendet blir tillräckligt utrett delas mellan den asylsökande och utredaren och att utredaren i och med detta har ett utbrett utredningsansvar i asylärenden.⁶⁸ Detta får stöd av ett avgörande i Migrationsöverdomstolen som avgjordes efter UNHCR:s observationer. Migrationsöverdomstolen menar att den asylsökande har bevisbördan och ska tillhandahålla relevanta uppgifter för bedömningen av skyddsbehovet. Däremot är det inte enbart den sökande som ansvarar för att ta fram ett godtagbart

⁶⁵ Se MIG 2006:1 och MIG 2007:12.

⁶⁶ Artikel 4.1 och 4.2 i skyddsgrundsdirektivet, se även Diesen m.fl. (2012), s. 207–208.

⁶⁷ *Saadi mot Italien* (37201/06) dom meddelad den 28 februari 2008, p. 128–129.

⁶⁸ Feijen och Frennmark, s. 23.

beslutsunderlag. Migrationsverket och migrationsdomstolen ansvarar för att ärendena blir tillräckligt utredda enligt officialprincipen och de ska leda utredningen och se till att nödvändigt material kommer in. Migrationsverket har ett större utredningsansvar i asylprocessen än i många andra ansökningsärenden och måste vara aktiv i utredningen och se till att oklarheter som kan ha betydelse för ärendets utgång utreds. Detta innebär att det övergripande ansvaret för att den asylsökandes asylskäl blir tillräckligt utredda ligger hos Migrationsverket i första instans.⁶⁹ Diesen m.fl. menar att det finns olika lösningar på bevisbördans fördelning i dessa typer av ärenden. Den enkla lösningen för hur bevisbördan ska fördelas är däremot att slå fast att den asylsökande, som gör anspråk på en legal rättighet, har att visa att kriterierna för rättigheten är uppfyllda. Diesen m.fl. menar att det även bör vara ostridigt att detta är lösningen, att den asylsökande ska visa att denne har rätt att stanna i landet, inte att myndigheten ska bevisa att den asylsökande saknar denna rätt.⁷⁰

4 Bevisvärderingen

Som tidigare nämnts saknas det ofta skriftlig bevisning i asylärenden eller så bedöms den skriftliga bevisningen ha ett så lågt bevisvärde att de inte ensamt kan ligga till grund för ett beslut.⁷¹ På grund av detta kommer fokus i förevarande kapitel ligga på värderingen av den muntliga utsagan genom den så kallade trovärdighetsbedömningen. Trovärdighetsbedömningen har kommit att bli central i asylärenden, trots att det inte är ett krav enligt lagen.⁷² I takt med att trovärdighetsbedömningen blivit mer central i asylprocessen har den även kommit att få kritik vilket kommer att förklaras i detta kapitel. Kapitlet inleds dock med en redogörelse för hur beslutsfattaren ska bedöma de olika rekvisiten i fråga om flyktingskap.

4.1 Bedömningen av objektiva och subjektiva rekvisit

Efter Genèvekonventionens tillkomst utfärdade UNHCR en handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning. Enligt denna handbok ska fastställandet av flyktingskap vid risk för förföljelse prövas dels subjektivt, i och med kriteriet ”fruktan”, dels objektivt i och med kriteriet ”välgrundad”. Att bedöma det subjektiva rekvisitet fruktan innebär att bedöma ett sinnestillstånd hos den asylsökande. Avseende det

⁶⁹ MIG 2012:18.

⁷⁰ Diesen m.fl. (2012), s. 202.

⁷¹ UNHCR (2013), s. 32–33.

⁷² Thorburn Stern och Wikström, s. 160–161.

senare kriteriet så förklaras att den sökandes fruktan måste underbyggas av ett objektivt förhållande, till exempel styrkas av tillgänglig landinformation eller en tillförlitlig berättelse om vad den asylsökande tidigare blivit utsatt för.⁷³ Vid utvärdering av den subjektiva delen blir den sökandes trovärdighet central om den sökandes fruktan inte kunnat fastställas efter att all fakta framkommit. I denna bedömning ska hänsyn tas till allt som kan tjäna till att visa att det övervägande motivet till ansökan om asyl varit fruktan.⁷⁴ Avseende den objektiva delen är det av stor vikt att tillföra kunskap om den asylsökandes hemland för att kunna bedöma trovärdigheten. Enligt UNHCR ska den sökandes fruktan i regel anses välgrundad om den sökande i rimlig mån visar att fortsatt vistelse i eller ett återvändande till hemlandet skulle vara outhärdlig med hänvisning till asylskälen.⁷⁵ Vidare framgår det av artikel 4.4 i skyddsgrundsdirektivet att den omständigheten att sökanden tidigare varit utsatt för förföljelse, skyddsgrundande behandling eller hot om sådant utgör en allvarlig indikation på att risken alljämt existerar, om det inte finns goda skäl att anta att sådan förföljelse eller allvarlig skada inte kommer att upprepas.

Det råder viss oenighet kring vilket av kriterierna som ska vara av störst betydelse vid bedömningen. UNHCR:s handbok ger uttryck för att det subjektiva rekvisitet är av stor betydelse i bedömningen av flyktingskap och att prövningen av rätten till flyktingskapet framförallt ska innebära en bedömning av vad den sökande anfört snarare än att bedöma den rådande situationen i hemlandet.⁷⁶ UNHCR har vid studerandet av den svenska asylprocessen riktat kritik mot att det ofta saknas bedömning av det subjektiva rekvisitet i Migrationsverkets bedömningar. UNHCR förklarar vidare att huruvida det subjektiva eller objektiva elementet överväger i bedömningen varierar beroende på ärendet. De anser att i en del ärenden är de objektiva förhållandena nog för att fastställa ett skyddsbehov medan det ibland kan föreligga svaga objektiva omständigheter men att den sökandes bakgrund och aktiviteter i hemlandet medför att fruktan ändå kan vara välgrundad efter en helhetsbedömning.⁷⁷ I doktrin har det emellertid påståtts att bedömningen av den välgrundade fruktan är beroende av de förhållanden som råder i hemlandet, alltså en objektiv bedömning där beslutsfattaren ska beakta nuvarande och framtida risker för den sökande, där rekvisitet *fruktan* endast innebär att bedömningen ska vara framåtsyftande. Välgrundad fruktan påstås således i doktrin inte ha

⁷³ UNHCR (1996), par. 38 och Diesen m.fl. (2012), s. 235–236.

⁷⁴ UNHCR (1996), par. 41.

⁷⁵ UNHCR (1996), par. 42.

⁷⁶ UNHCR (1996), par 37.

⁷⁷ Feijen och Frennmark, s. 133–134.

något att göra med den asylsökandes sinnessillstånd, vilket UNHCR menar.⁷⁸ Diesen m.fl. håller med om detta och menar att rekvisitet *fruktan* borde vara uppfyllt redan i och med att den asylsökande lämnar in en asylansökan.⁷⁹

4.2 Trovärdighetsbedömningen

Frågan om trovärdighet är nästan alltid aktuell i asylprocessen och trovärdighetsbedömningen förklaras av UNHCR spela en central roll i bedömningen av en asylsökandes rätt till internationellt skydd.⁸⁰ Trovärdighetsbedömningen innebär enligt UNHCR att samla relevant information från den asylsökande, undersöka det i förhållande till tillgänglig information och besluta om den asylsökandes utsaga, i de delar de är väsentliga för asylansökan, kan godtas för att ligga till grund för bedömningen av rätten till flyktingsstatusförklaring eller alternativ skyddsstatusförklaring.⁸¹ Målet med trovärdighetsbedömningen är således att fastställa vilken information av det den asylsökande uppgett som är relevant och kan beaktas vid bedömningen av rätten till asyl. För att den asylsökande ska bedömas som trovärdig krävs att denne lämnar en sammanhängande berättelse som inte präglas av motstridiga uppgifter och som i sina huvuddrag förblir oförändrad under asylprövningens gång. Berättelsen bör inte heller strida mot allmänt kända fakta som relevant och aktuell landinformation.⁸² Om det finns motstridiga uppgifter i den asylsökandes berättelse ska den asylsökande få information om detta och ges tillfälle att bemöta uppgifterna. UNHCR förklarar att det är viktigt att ge denna information till den asylsökande eftersom motstridiga uppgifter kan grunda sig i ett missförstånd till följd av till exempel kulturella och språkliga skillnader.⁸³ Trovärdighetsbedömningen ska vidare göras individuellt, objektivt och opartiskt av beslutsfattare som är kvalificerade och besitter kunskap om och förståelse för den utsatta situationen den asylsökande befinner sig i. Detta är viktigt då den asylsökande kan uppleva svårigheter i att framställa sin asylansökan i ett främmande land med främmande kultur och språk.⁸⁴ UNHCR understryker även vikten av att beslutsfattaren tar samtlig information och material i beaktning vid bedömning av trovärdigheten. Trovärdigheten ska inte bedömas genom att se till varje faktum för sig utan en helhetsbedömning ska göras av samtliga fakta i ärendet.⁸⁵ Grunden för

⁷⁸ Hathaway, James, *The Law of Refugee Status*, 1991 s. 65 f.f. Jmf dock UNHCR (1996), par. 37–38.

⁷⁹ Diesen m.fl. (2012), s. 234.

⁸⁰ UNHCR (2013), s. 13 och 28.

⁸¹ UNHCR (2013), s. 27.

⁸² Artikel 4.2 i skyddsgrundsdirektivet, MIG 2007:12. Se även UNHCR (1996), par. 204.

⁸³ Fejjen och Frennmark, s. 77.

⁸⁴ UNHCR (2013), s. 34–36.

⁸⁵ UNHCR (2013), s. 45.

trovärdighetsbedömningen ska vara de uppgifter den asylsökande lämnar som är centrala och relevanta för risken för förföljelse eller skyddsgrundande behandling; att den asylsökande lämnar osanna uppgifter behöver inte innebära en trovärdighetsbrist om uppgifterna är obetydliga detaljer eller uppgifter som är oväsentliga för frågan om det faktiska skyddsbehovet.⁸⁶ UNHCR understryker i sin utredning av den svenska asylprocessen att trovärdighetsbedömningarna måste företas med försiktighet. Vad som är ett rimligt beteende påverkas av en mängd faktorer som politik, religion, kultur och normer. UNHCR har även framfört kritik mot Migrationsverkets handläggning i detta avseende efter att ha studerat ett antal av deras beslut. De fann att utredarna i nära hälften av de studerade besluten framförde spekulativa argument och egna antaganden om förhållanden och traditioner i den asylsökandes hemland utan att referera till landinformation som gav stöd åt detta.⁸⁷

4.2.1 The benefit of the doubt

Enligt artikel 4.2 i skyddsgrundsdirektivet ska den asylsökande göra en genuin ansträngning att ta fram skriftlig bevisning till stöd för sin muntliga utsaga. I vissa fall kan detta dock vara omöjligt varför bestämmelsen om the benefit of the doubt, eller tvivelsmålets fördel, tillkommit.⁸⁸ Tvivelsmålets fördel är en bevislätnadsregel som stadgas i artikel 4.5 i skyddsgrundsdirektivet och innebär att uppgifter som inte kan styrkas med hjälp av skriftliga eller andra bevis inte ska behöva bekräftas bland annat om den asylsökandes muntliga utsaga anses allmänt trovärdig och rimlig och det inte finns goda skäl att anta det motsatta.⁸⁹ Om det är fastställt att den asylsökande lämnat en trovärdig och rimlig berättelse om sina asylskäl så ska den asylsökande tillerkännas tvivelsmålets fördel. UNHCR menar att principen är viktigt, trots att det efter ansträngningar av både den asylsökande och beslutsfattaren fortfarande kan föreligga tvivel kring vissa fakta i målet, på grund av de livshotande åtgärder som den asylsökande riskerar att utsättas för vid ett felaktigt avslag på asylansökan.⁹⁰ Lagstiftaren har inte ansett det nödvändigt att ge principen the benefit of the doubt uttryck i lagtext. De menar att principen redan är väletablerad i praxis och att det är fastställt att denna princip ska tillämpas i svensk rätt.⁹¹

⁸⁶ Feijen och Frennmark, s. 191.

⁸⁷ Feijen och Frennmark, s. 192.

⁸⁸ UNHCR (2013), s. 49.

⁸⁹ Sandesjö, Wikrén, s. 199.

⁹⁰ UNHCR (2013), s. 49.

⁹¹ Prop. 2009:10/31, s. 131.

4.2.2 Kritik som riktats mot trovärdighetsbedömningen

Vad är det egentligen som ska bedömas som trovärdigt vid trovärdighetsbedömningen? Doktrin på området framhåller att trovärdighetsbedömningen kan förstås på olika sätt och med olika betydelse. Det påstås även finnas ett korrekt respektive felaktigt sätt att förhålla sig till trovärdighetsbedömningen. Enligt den ena, vidare, betydelsen av trovärdighetsbedömningen är det huruvida den sökande är trovärdig som flykting med en välgrundad fruktan för förföljelse som ska avgöras. I den andra, mer avgränsade, betydelsen syftar trovärdighetsbedömningen till att avgöra huruvida den sökandes berättelse och annan inlämnad bevisning är trovärdig och kan ligga till grund för prövning av asylskäl och välgrundad fruktan för förföljelse. Skillnaderna i betydelserna medför även en skillnad i fokus på att bedöma asylberättelsen som trovärdig eller att bedöma den asylsökande som trovärdig. Enligt doktrin är den korrekta tolkningen av trovärdighetsbedömningen att den syftar till att bedöma den sökandes asylberättelse och inlämnad bevisning som trovärdig, inte att bedöma den asylsökandes trovärdighet. Den ”korrekta” tolkningen skulle innebära att bedöma vad som kan utgöra underlag för bedömningen av behov av skydd. Doktrinen menar att den vidare och ”felaktiga” tolkningen av trovärdighetsbedömningen ger upphov till modeller för tanke och handling, så som ”det ideala brottsoffret”, fast i detta fall ”den ideala flyktingen”.⁹²

Trovärdighetsbedömningen har i doktrin även fått kritik för att i stor utsträckning vara präglad av förutfattade antaganden utan saklig grund. Det saknas enligt doktrin riktlinjer, transparens och struktur vilket är en stor del av problematiken kring trovärdighetsbedömningarna.⁹³ Diesen m.fl. menar att det är problematiskt att fästa så stor vikt vid trovärdighetsbedömningen och att utgå ifrån att om den asylsökandes trovärdighet blivit tillräckligt fastslagen är det inte nödvändigt att närmare bekräfta övriga fakta som åberopats. Detta menar Diesen m.fl. öppnar upp för skönsmässiga bedömningar då en asylsökande som är en god berättare och vars utsaga därmed anses som trovärdig får asyl utan närmare utredning medan en asylsökande som inte besitter samma talets gåva inte får sitt rättmätiga skydd.⁹⁴ Diesen m.fl. anser att tillförlitligheten i den asylsökandes utsaga varken kan eller bör bedömas genom en trovärdighetsbedömning då bedömningen lätt blir subjektiv, de beskriver trovärdighetsbedömningen som ett sökande efter lögnssignaler som medför tvivel inför utsagan. Detta påstås vara problematiskt då förmågan att skilja sanning från lögn inte är större

⁹² Thornburn Stern och Wikström, s. 195–196.

⁹³ Thornburn Stern och Wikström, s. 206.

⁹⁴ Diesen m.fl. (2012), s. 247.

än det slumpmässiga valet, det är även motsatsen till vad beslutsfattaren ska göra vilket är att tillsammans med den asylsökande på ett objektivet och opartiskt sätt utreda det som är relevant för ansökan och inte låta sig påverkas av personliga värderingar eller misstankar.⁹⁵

5 En icke-tro som asylskäl

Religionsfrihet betraktas som en grundläggande fri-och rättighet och har sin utgångspunkt i artikel 18 i FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948.⁹⁶ Religionsfriheten stadgas i flera traktater och deklarationer om mänskliga rättigheter, bland annat i artikel 9 EKMR. Det finns ingen entydig definition av begreppet religion i artikel 9 EKMR utan ledning får tas från Europadomstolens domar. Europadomstolen har bland annat slagit fast att artikel 9 omfattar både religiösa och icke-religiösa övertygelser men de har även förklarat att inte alla åsikter eller övertygelser grundar en tro enligt artikeln och att det finns vissa kriterier som måste vara uppfyllda, bland annat en viss seriositet.⁹⁷ I detta kapitel kommer jag att gå in på frågan om när en icke-troende har ett skyddsbehov och hur en icke-tro kan ta sig i uttryck. Asylsökande med en icke-tro som asylskäl har utöver de allmänna beviskraven *välgrundad fruktan för förföljelse* eller *grundad anledning att anta* att de kommer att utsättas för skyddsgrundande behandling även att visa att deras icke-tro baseras på en *genuin övertygelse*,⁹⁸ vilket även kommer att diskuteras i detta kapitel.

5.1 När har en icke-troende ett skyddsbehov?

För att anses vara en religiös flykting krävs att utlänningen riskerar förföljelse eller att bli utsatt för skyddsgrundande behandling på grund av sin religionsuppfattning. Valet av tro och religion är personligt vilket innebär att rätten att ansluta sig till eller ta avstånd från en tro inte får påverkas av staten eller statliga tjänstemän. Personer ska i enlighet med religionsfriheten ha en förmåga att leva i enlighet med den valda tron vilket omfattar en rätt att delta i eller avstå från att delta i dyrkan eller religiösa akter samt att uttrycka sina åsikter kring detta.⁹⁹ Skyddsgrunden religion erbjuder skydd både för den som löper risk för förföljelse på grund av att personen är känd som tillhörande till en viss religion men även för den som är utsatt för att

⁹⁵ Diesen m.fl. (2012), s. 248 och UNHCR (2013), s. 37–38.

⁹⁶ UN general assembly, universal declaration of human rights, 10 december 1948, 217 A (III).

⁹⁷ Se *Kokkinakis mot Grekland* (14307/88) dom meddelad den 25 maj 1993, p. 31, *Pretty mot Förenade kungariket* (2346/02) dom meddelad den 29 april 2002, p. 82 samt *Bayatyan mot Armenien* (23459/03) dom meddelad den 7 juli 2011, p. 110.

⁹⁸ Thorburn Stern och Wikström, s. 130.

⁹⁹ Hathaway s. 145–146.

de lever i enlighet med en viss religion.¹⁰⁰ I UNHCR:s riktlinjer för religionsbaserade skyddsskäl förklaras att även diskriminering på grund av att en person har bytt religion eller inte tillhör en dominerande religiös uppfattning kan grunda förföljelse.¹⁰¹ Riktlinjerna beskriver även situationer där den sökande utsätts på grund av att denne inte följer regler och normer som följer av en dominerande uppfattning i samhället. Det kan även innebära en risk för förföljelse om den sökande avstår från eller vägrar att uttrycka en religiös uppfattning eller att praktisera en religion på ett visst sätt.¹⁰² Detta förklarar även lagstiftaren i förarbetena till UtL och menar att en vägran eller oförmåga att följa gällande koder eller normer som gäller i landet, till exempel föreskrifter om viss klädsel, kan i vissa fall uppfattas som ett bevis på att personen har en oacceptabel religiös åskådning, oavsett vad personen faktiskt tror på.¹⁰³ Det väsentliga i om det föreligger förföljelse på grund av religiös uppfattning är emellertid att det finns en koppling mellan den sökandes religiösa tillhörighet och hotet om förföljelse, oavsett om den religiösa tillhörigheten uttrycks av den sökande eller själv eller om den sökande tillskrivs denna uppfattning av andra.¹⁰⁴

Migrationsverket har år 2012 utfärdat ett rättsligt ställningstagande angående religion som asylskäl.¹⁰⁵ De rättsliga ställningstagandena är generella rekommendationer om tillämpningen av lagar och förordningar inom Migrationsverket. De tjänar som ett stöd för beslutsfattarna och syftar till att åstadkomma enhetlig och likformig rättstillämpning och handläggning inom Migrationsverket. Beslutsfattarna på Migrationsverket ska följa dessa rättsliga ställningstaganden när de prövar ansökan om uppehållstillstånd.¹⁰⁶ I ställningstagandet angående religion som asylskäl framgår att det ska göras en tillräcklighetsbedömning för att utröna huruvida det som den asylsökande berättat når upp till kraven för förföljelse. Enligt det rättsliga ställningstagandet är det avgörande inte om religionen utövas privat eller offentligt utan förtryckets karaktär och konsekvenserna detta får för den enskilde. Även i det rättsliga ställningstagandet framgår att förbud mot religionsutövning är en åtgärd av sådan intensitet att det kan utgöra förföljelse.¹⁰⁷ Det framgår vidare att det kan utgöra förföljelse om den

¹⁰⁰ Thorburn Stern och Wikström, s. 100.

¹⁰¹ UNHCR (2004), p. 15–16.

¹⁰² UNHCR (2004), p. 12.

¹⁰³ Prop. 2005/06:6, s. 23 in fine.

¹⁰⁴ Thorburn Stern och Wikström, s. 101.

¹⁰⁵ Migrationsverket, Rättsligt ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering, RCI 26/2012.

¹⁰⁶ Migrationsverket [<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Vanliga-fragor-fran-journalister/Fragor-och-svar-om-Afghanistan/Allmant/2017-08-29-Vad-ar-ett-rattsligt-stallningstagande----.html>] 2018-12-16.

¹⁰⁷ Migrationsverket (2012), s. 6.

asylsökande i hemlandet inte följer de religiösa krav som uppställs i hemlandet om detta leder till åtgärder mot den asylsökande som kan innebära en allvarlig överträdelse av de grundläggande mänskliga rättigheterna.¹⁰⁸

5.2 *Genuin övertygelse*

Enligt UNHCR är trovärdigheten av central betydelse vid bedömningen av en påstådd fruktan för religionsbaserad förföljelse.¹⁰⁹ Vid religionsbaserade asylskäl ligger fokus i trovärdighetsbedömningarna på om den asylsökande har en genuin övertygelse, alltså om den sökande verkligen är icke-troende eller påstår sig ha den övertygelse den åberopar.¹¹⁰ Enligt Migrationsöverdomstolen ska det göras en samlad bedömning av omständigheterna under vilka den asylsökande bytt religionstillhörighet och en bedömning ska även göras av om den asylsökande kommer att leva i enlighet med religionstillhörigheten även fortsättningsvis. Om religionstillhörigheten bedöms som genuin kan det medföra att den asylsökandes fruktan bedöms som välgrundad eller att det finns en grundad anledning att anta att den asylsökande riskerar att utsättas för skyddsgrundande behandling i hemlandet. Om den asylsökande däremot inte kan visa att religionstillhörigheten är genuin så borde den asylsökande inte heller ha för avsikt att leva i enlighet med religionstillhörigheten och därmed löper hen inte heller risk att utsättas för förföljelse eller skyddsgrundande behandling varför det inte föreligger någon rätt till uppehållstillstånd på grund av religion.¹¹¹ Migrationsöverdomstolen har i ett avgörande om religionsbaserade skyddsskäl förklarat att eftersom det är den asylsökande som ska göra sitt behov av internationellt skydd sannolikt så har denne även rätt till uppehållstillstånd om hen kan visa att religionstillhörigheten är genuin, detta efter att det är fastställt att den asylsökandes religionsuppfattning kan leda till förföljelse eller skyddsgrundande behandling i hemlandet.¹¹²

I Migrationsverkets rättsliga ställningstagande angående religion som asylskäl framgår att det i normalfallet ska göras en trovärdighetsbedömning av den asylsökandes religiösa övertygelse.¹¹³ I detta avseende förklaras att utredaren bör ta in information om karaktären av den asylsökandes trosuppfattning, hur den asylsökande genomför tillbedjan, vilka ritualer den

¹⁰⁸ Migrationsverket (2012), s. 10.

¹⁰⁹ UNHCR (2004), p. 28.

¹¹⁰ Thorburn Stern och Wikström, s. 130.

¹¹¹ MIG 2011:29.

¹¹² MIG 2011:29.

¹¹³ Migrationsverket (2012), s. 7.

asylsökande genomför som är kopplade till religionen samt vilka värden religionen ger den asylsökande. Bedömningen av risken att utsättas för förföljelse ska sedan vara framåtsyftande. I detta avseende ska det inte ställas som krav att den asylsökande redan blivit utsatt för förföljelse utan tidigare förföljelse kan tala för att det alltså föreligger risk för förföljelse i hemlandet.¹¹⁴

6 Några rättsfallsexempel

Jag har hittills i uppsatsen utrett vad som ska bevisas i asylprocessen, av vem detta ska bevisas samt hur domstolen ska bedöma den asylsökandes icke-tro och skyddsbehov därav. Jag har i förevarande kapitel valt att lyfta ett antal rättsfall där jag anser att bedömningarna är problematiska eller godtagbara ur ett rättssäkerhetsperspektiv vilket kommer att diskuteras i nästa kapitel. Rättsfallen ger även en bild av hur bedömningarna kan gå till i asylprocessen och vad Migrationsverket och migrationsdomstolen lagt vikt vid inför avgörandena. Rättsfallen är kortare referat med fokus på bedömningarna av rätten till flyktingstatusförklaring och alternativ skyddsstatusförklaring där den asylsökande åberopar en icke-tro som asylskäl. I vissa fall är det ostridigt att den asylsökande är icke-troende. I dessa fall har domstolen att bedöma både frågan om flyktingskap och alternativt skyddsbehov i en framåtsyftande bedömning. I vissa fall diskuteras inte alternativt skyddsbehov på grund av den asylsökandes icke-tro och det beror då på att migrationsdomstolen kommit fram till att den asylsökande inte gjort sannolikt att denne har en genuin övertygelse och därmed inte heller riskerar skyddsgrundande behandling på grund av detta.

6.1 Rättsfall 1 – Trovärdig utsaga

Migrationsdomstolen i Luleå avgjorde ett mål avseende ateism där Migrationsverket initialt avslog en familjs asylansökan men under den muntliga förhandlingen ändrade uppfattning och medgav bifall till familjens överklagan. Familjen anförde bland annat ateism som asylskäl då fadern i familjen var ateist. I Migrationsverkets beslut hävdade verket att ateism inte förutsätter några ritualer och inte manifesteras på samma sätt som en religionstillhörighet. Att fritt få vara ateist innebar enligt verket snarare att inte behöva underkasta sig någon religion. De ansåg, mot bakgrund av landinformation, att fadern i familjen kunde leva i Afghanistan som ateist utan att riskera repressalier. De ansåg även att familjen kunde bosätta sig i en annan del av Afghanistan för att undkomma hoten från de som fått kännedom om faderns

¹¹⁴ Migrationsverket (2012), s. 8.

ateism. Migrationsverket ansåg inte heller att det var sannolikt att det fanns en hotbild mot familjen som medförde att de riskerade att utsättas för skyddsgrundande behandling som de hade beskrivit. De ansåg därför inte att familjen var att anse som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande på denna grund. I migrationsdomstolen anförde familjen via sitt ombud att Migrationsverket tillämpade religionsfriheten på ett felaktigt sätt när de förklarade att en icke-muslim inte manifesterar sin tro på samma sätt som en muslim och därför inte riskerar att utsättas för repressalier. De menade att personer oavsett religionstillhörighet ska ha rätt att fritt visa sin tillhörighet eller icke-tillhörighet till religion utan repressalier från staten eller enskilda. Så snart det krävs att den enskilde inte manifesterar eller på annat sätt visar sin inställning till religionen för att undvika förföljelse så visar det på att ett samhälle bryter mot Genèvekonventionen. Migrationsverket medgav efter detta bifall till familjens överklagande och ansåg att familjen riskerade att utsättas för förföljelse på grund av faderns religionsuppfattning. Migrationsverkets ansåg numera att fadern hade gjort sannolikt att han hade av sagt sig islam och att övriga familjemedlemmar riskerade att tillskrivas samma uppfattning. Migrationsdomstolen ansåg att pappan lämnat trovärdiga och tillförlitliga uppgifter avseende sin religionsuppfattning. Under förhandlingen utvecklade han sin inställning med många detaljer och återkommande synpunkter om vikten av hans uppfattning. Berättelsen ansågs av migrationsdomstolen vara självupplevd och inte på något sätt överdriven eller motsägelsefull. Domstolen konstaterade även att det överensstämde med aktuell landinformation avseende synen på islam och apostasi i Afghanistan. Skälen var tillräckliga för att hela familjen skulle beviljas uppehållstillstånd som flyktingar.¹¹⁵

6.2 Rättsfall 2 – En diskussion kring religionsfrihet

Migrationsdomstolen i Göteborg avgjorde ett fall där utlänningen uppgav att han var ateist och att han i hemlandet skulle tvingas utöva islam för att inte avslöja sin övertygelse och riskera skyddsgrundande behandling. Migrationsverket ansåg att utlänningens uppgifter om att han i hemlandet skulle utsättas för skyddsgrundande behandling på grund av att han var ateist inte var tillförlitliga. Migrationsverket menade även att utlänningen, oaktat att han inte gjort sin ateism sannolik, inte mötte en hotbild på grund av detta i hemlandet då ingen i Afghanistan visste att han var ateist och han hade inte heller för avsikt att uttrycka sin ateism vid ett återvändande till hemlandet. Utlänningen hade därmed enligt Migrationsverket inte heller gjort sannolikt att det fanns en hotbild mot honom i hemlandet på grund av att han

¹¹⁵ Migrationsdomstolen i Luleå, mål 570–16.

skulle vara ateist. Migrationsdomstolen ansåg dock den asylsökandes ateism vara sannolik. De ansåg att han på ett levande och detaljerat sätt berättat om hur han ifrågasatt religionen som liten och hur han som ung vuxen lämnade religionen helt. De ansåg att berättelsen och de tidsangivelser den asylsökande anfört om när han började tvivla på religionen var rimliga och att det inte förelåg några inre motsättningar i hans berättelse. De konstaterade vidare, mot bakgrund av landinformation om synen på religion i Afghanistan, att utlänningen skulle behöva ljuga för att ha ett normalt liv i Afghanistan och att hans fruktan för förföljelse var välgrundad varför han inte skulle åtnjuta religionsfrihet vid ett återvändande till hemlandet.¹¹⁶

6.3 Rättsfall 3 – Islams grundläggande roll i hemlandet

I ett fall från Migrationsdomstolen i Stockholm var det ostridigt att utlänningen var ateist. Migrationsverket ansåg dock att utlänningen inte hade gjort sannolikt att han hade en stark ateistisk övertygelse då de inte ansåg att hans tro var baserad i en vidare filosofisk övertygelse. Det skulle därför inte enligt Migrationsverket kränka hans grundläggande rättigheter att han i hemlandet Afghanistan skulle behöva följa vissa muslimska riter för att inte bli identifierad som icke-troende. Ett uttalande som Migrationsverket emellertid frångick i domstolen. Migrationsdomstolen ansåg att det inte fanns tillräckligt stöd för Migrationsverkets bedömning att utlänningen kunde leva öppet som icke-troende i Afghanistan utan att riskera repressalier på grund av sin religiösa uppfattning. Utlänningen hade uppgett att han inte hade fastat, bett eller gått till moskén och landinformationen var enligt domstolen tydlig gällande islams grundläggande roll i det afghanska samhället och samhällets förväntningar på sina medborgare att leva som praktiserande muslimer. Migrationsdomstolen ansåg därför att utlänningen hade förväntats leva som muslim vid ett eventuellt återvändande till Afghanistan varför han hade behövt göra avkall på sitt sätt att leva och det ansågs därför föreligga en reell risk för honom att uppmärksammas på grund av sin religiösa uppfattning varför han var att anse som flykting.¹¹⁷

6.4 Rättsfall 4 – Trovärdighetsbrister

I ett mål från Migrationsdomstolen i Stockholm prövade domstolen huruvida den asylsökande hade ett skyddsbehov på grund av hans religiösa uppfattning. Den asylsökande hade uppgett att han trodde på gud men att han inte längre ville praktisera islam genom att be och fasta.

¹¹⁶ Migrationsdomstolen i Göteborg, mål 7994–16.

¹¹⁷ Migrationsdomstolen i Stockholm, mål 4693–17.

Migrationsverket ansåg inte att den asylsökande riskerade förföljelse i Afghanistan då han inte på ett detaljerat sätt kunnat redogöra för varför han inte längre ansåg sig vara muslim. Hans beskrivning av islam handlade enligt Migrationsverket om hur personer som är muslimer hade betett sig snarare än hans egna religiösa uppfattning. På grund av detta ansåg Migrationsverket att den asylsökande inte gjort sannolikt att han hade en genuin religiös övertygelse som icke-muslim. Migrationsdomstolen ansåg att den sökande hade lämnat kortfattade och vaga redogörelser om sin syn på islam och att han inte hade kunnat förklara hur han skulle leva vid ett återvändande till hemlandet Afghanistan. Migrationsdomstolen förklarar vidare att det inte hade framkommit att den asylsökande hade för avsikt att offentligt kritisera islam och han hade inte heller berättat för någon i Afghanistan att han inte ville be eller fasta. Till följd av detta ansåg Migrationsdomstolen att den asylsökande inte hade gjort sannolikt att han riskerade förföljelse på grund av sin religiösa uppfattning vid ett återvändande till hemlandet. Den asylsökande fick uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande på andra grunder än hans religionstillhörighet.¹¹⁸

6.5 Rättsfall 5 – En oklar religionsuppfattning

I ett mål som avgjordes i Migrationsdomstolen i Malmö hade Migrationsverket i deras beslut ansett att den asylsökande hade gjort sannolikt att han hade frånfallit islam men de ansåg att han inte riskerade förföljelse i någon av de större städerna i Afghanistan. Under den muntliga förhandlingen i migrationsdomstolen ansåg Migrationsverket inte längre att den asylsökande hade gjort sannolikt att han genom ett genuint ställningstagande frånfallit islam och därmed ansåg de inte heller det sannolikt att han hade för avsikt att leva som icke-troende muslim vid ett återvändande till Afghanistan. De ansåg att det saknades stöd för att en person som inte följer religiösa ritualer offentligt enbart på denna grund riskerar skyddsgrundande behandling. Under asylutredningen hade den asylsökande mannen uppgivit hur han reflekterade kring islam. Han var från Afghanistan men hade bott i Iran där han inte praktiserat religionen. Han började ogilla islam när han var liten och fick besök av polisen i islamska länder. Sökandes mamma ansåg att han skulle börja be och han gjorde vad hans mamma sa motvilligt. Migrationsdomstolen ansåg att uppgifterna om hur det förhöll sig för sökanden i Iran, när han började fundera kring religion och hur den utövades av honom där, var motstridiga och fick anses påverka bedömningen. Sökande uppgav att han inte hade någon specifik tro men att han sökte efter en högre makt och trodde på att någon gud existerar. Migrationsdomstolen ansåg

¹¹⁸ Migrationsdomstolen i Stockholm, mål 13501–17.

att den sökandes religiösa uppfattning var oklar och att det framstod som att han inte hade tagit något definitivt ställningstagande i frågan. De ansåg därför att den sökande inte hade gjort sannolikt att skulle komma att leva som ateist i hemlandet eller att han hade en sådan övertygelse som skulle komma att påverka hans sätt att leva i Afghanistan. Migrationsdomstolen ansåg inte att det var sannolikt att det fanns en hotbild mot honom på grund av hans religiösa uppfattning i Afghanistan och han var därför inte att betrakta som flykting. Den asylsökande fick uppehållstillstånd då han bedömdes som alternativt skyddsbehövande på andra grunder än hans religionsuppfattning.¹¹⁹

6.6 Rättsfall 6 – En genuin personlig övertygelse

I ett mål från Migrationsdomstolen i Stockholm hade den asylsökande fått avslag på sin asylansökan. I migrationsdomstolen åberopade den asylsökande ett nytt asylskäl med anledning av att han under sin tid i Sverige tagit avstånd från islam. I hemlandet hade han inte utövat islam aktivt men han besökte moskén några gånger då det förväntades av honom av hans mor. Hans far var utåt sett religiös men uttryckte sig annorlunda avseende religionen hemma. Han hade under sin tid i Sverige ändrat uppfattning om icke-troende och kommit fram till att han tror på något men inte tillerkänner sig någon specifik religion. Om han skulle behöva återvända till Afghanistan skulle han inte praktisera islam, han skulle kritisera islam och vilja diskutera religion för att försöka förmedla det han insett. Migrationsverket uppgav under den muntliga förhandlingen att de ansåg det sannolikt att den asylsökande var apostat men de bedömde att situationen i hans hemland Afghanistan inte var sådan att alla apostater riskerar förföljelse. Den asylsökande hade enligt Migrationsverket inte heller visat att han hade ett visst budskap han ville förmedla eller att han hade ett trängande behov av att uttrycka sig provocerande på sätt som kan medföra skyddsbehov. Migrationsdomstolen ansåg även den att den asylsökande hade gjort sannolikt att han var apostat. De menade att den asylsökande på ett nyanserat och reflekterande sätt beskrivit sin tro och processen som lett fram till hans uppfattning. Uppgifterna var detaljerade och framstod som självupplevda varför de grundade sig i en genuin personlig övertygelse. Migrationsdomstolen ansåg att det fanns en beaktansvärd risk att ortsborna i det området den sökande kom från skulle uppmärksamma förändringar i hans beteende då de hade kunskap om honom och hans familj sedan tidigare. Att den sökande var minderårig och saknade socialt nätverk på hemorten bidrog till hans utsatthet. På grund av detta och landinformation som bland annat talade för att apostater

¹¹⁹ Migrationsdomstolen i Malmö, mål 11056–17.

måste utöva självrensning och riskerar dödsstraff, förelåg en reell risk för honom att utsättas för förföljelse på grund av apostasi och han var därför att anse som flykting. Rättens ordförande var skiljaktig och ansåg att den sökande inte gjort sannolikt att han var minderårig vilket ledde honom in på en diskussion kring interna flyktalternativ, om den asylsökande hade möjlighet att bosätta sig på annan ort än hemorten vid ett återvändande trots att han var apostat. Rättens ordförande framhöll att det visserligen fanns områden där risken för våld för apostater var lägre men det förutsatte att den enskilde i möjligaste mån dölde sin religionsuppfattning. Ett sådant synsätt ansåg ordförande stred mot religionsfriheten som även innefattar frihet från religion. Ordförande ansåg därför även han att den sökande riskerade förföljelse och var att anse som flykting.¹²⁰

6.7 Rättsfall 7 – Trovärdighetsbrister och uppgräpning av asylskäl

I ett mål från Migrationsdomstolen i Luleå hade en av de asylsökande uppgett att han var ateist och att han i hemlandet Iran levt som ateist i tio års tid innan han tvingades lämna landet. Han uppgav att han i Iran blev ertappad med att bränna koranen och därmed öppet visat sitt avståndstagande från Islam varför han tvingades lämna landet för att undvika anklagelser om bland annat apostasi. Utöver detta hade han även delat ateistiskt material på internet. Att den asylsökande var ateist var ostridigt i migrationsdomstolen men migrationsdomstolen ansåg att det fanns ett antal motstridiga uppgifter i den asylsökandes asylberättelse. Bland annat hade han uppgivit olika uppgifter om vart han hade åkt efter händelsen och risken för att den som ertappat honom med att bränna koranen skulle ha berättat för någon om händelsen. Det hade även tillkommit uppgifter om att personer eftersökt honom i hemlandet efter händelsen. Migrationsdomstolen ansåg dels att uppgifterna var motstridiga, dels att berättelsen innehöll uppgräpningar av asylskälen. De asylsökande förklarade att de inte tidigare vetat om de nya uppgifterna då de blivit informerade om detta av familjemedlemmar som var kvar i hemlandet. Migrationsdomstolen ansåg att denna förklaring inte var tillräcklig för att förklara den uppgräpning av asylskälen som skett. Migrationsdomstolen fann vidare att den asylsökande spridit ateistiskt material på internet under flera års tid innan han lämnade Iran och att det inte medfört några problem för honom och att det inte var sannolikt att det kommit till de iranska myndigheternas kännedom att den asylsökande var ateist. På grund av detta ansågs den asylsökande inte vara flykting på grund av hans religionsuppfattning och överklagandet avslogs. Det saknas i domen en diskussion

¹²⁰ Migrationsdomstolen i Stockholm, mål 10742–17.

om alternativt skyddsbehov i förhållande till den asylsökandes icke-tro. Migrationsdomstolen nämner endast att de asylsökande inte uppfyllde förutsättningarna för skydd i Sverige. Domen överklagades till Migrationsöverdomstolen men prövningstillstånd meddelades inte.¹²¹

7 Avslutande analys

I detta avslutande kapitel kommer jag att anlägga mitt rättssäkerhetsperspektiv och med ett kritiskt förhållningssätt utreda rättssäkerheten i bedömningarna av en icke-troendes genuina övertygelse och skyddsbehov därav. Kapitlet inleds med en reflektion över ett resonemang som beslutsfattaren för i vissa av de lyfta rättsfallen och på vilket sätt resonemanget är problematiskt och sedan följer underrubriker där jag lyfter problem som jag observerat i arbetet med denna uppsats. Problemen kommer att identifieras, analyseras och förslag på hur asylprocessen på detta område kan bli mer rättssäker kommer att framställas.

7.1 Kravet att i hemlandet hålla en låg profil

Religiös tro, identitet och livsstil kan enligt UNHCR anses vara så fundamentala för den mänskliga identiteten att det inte kan ställas som krav att någon ska dölja, ändra eller ta avstånd från sin tro i syfte att undgå förföljelse.¹²² Trots detta ser vi bedömningar av både Migrationsverket och migrationsdomstolen där beslutsfattarna hävdar att den asylsökande kan leva i enlighet med sin icke-tro i hemlandet så länge hen håller en låg profil. I Europadomstolens dom i *F.G. mot Sverige*¹²³ förs ett liknande resonemang där majoriteten av domarna ansåg att det inte är ett problem att den asylsökande behöver iaktta diskretion för att inte utsättas för fara i hemlandet. De skiljaktiga domarna i avgörandet framförde dock att detta resonemang inte har stöd i vare sig Europadomstolens eller EU-domstolens praxis. Målet har efter detta tagits upp i Grand Chamber där Europadomstolen fastställde att migrationsdomstolen inte hade utrett den asylsökandes konversion ordentligt och hur han manifesterade eller planerade att utöva tron i hemlandet. Migrationsdomstolen hade därmed inte heller gjort en bedömning av den risk som den asylsökande eventuellt skulle kunna utsättas för i hemlandet på grund av hans religionsuppfattning.¹²⁴ Europadomstolen hänvisar i sitt avgörande till UNHCR:s ställningstagande som innebär att religiös tro, identitet och livsstil kan anses vara så fundamentala för den mänskliga identiteten att det inte kan ställas

¹²¹ Migrationsdomstolen i Luleå, mål 2978–16.

¹²² UNHCR (2004), p. 13.

¹²³ *F.G. mot Sverige*, (43611/11) dom meddelad den 16 januari 2014.

¹²⁴ *F.G. mot Sverige*, (43611/11), dom meddelad den 23 mars 2016.

som krav att någon ska dölja, ändra eller ta avstånd från sin tro i syfte att undgå förföljelse. Europadomstolen fastställer dock inte i domen huruvida ett resonemang som innebär att den asylsökande behöver iaktta diskretion för att undvika riskerna i hemlandet är förenligt med EKMR. EU-domstolen har avseende sådana resonemang förklarat att den omständigheten att den sökande kan undvika risken i hemlandet genom att avstå från vissa religiösa handlingar i princip saknar relevans; har ett skyddsbehov konstaterats så ska flyktingstatus erkännas.¹²⁵

Svensk domstol får inte stå i strid med internationella konventioner så som EKMR. Jag anser att det är problematiskt att en del avgöranden innehåller dessa typer av resonemang, till exempel Migrationsverket i ovan lyfta rättsfall 3 och migrationsdomstolen i rättsfall 4, medan migrationsdomstolen i andra avgöranden, till exempel rättsfall 2 och 6, anser att dessa typer av argument inte är förenliga med religionsfriheten. När beslutsfattaren ger uttryck för att de asylsökande inte har ett skyddsbehov på grund av att det inte framkommit att de har ett trängande behov att uttrycka sig kritiskt mot statsreligionen eller för att de inte berättat för någon om sin religionsåskådning i hemlandet, framstår det som för mig som att de tycks anse att de asylsökande, så länge de inte ger uttryck för sin religionstillhörighet och ”rättar sig i ledet”, kan undgå den risk som de står inför i hemlandet. Beslut i asylärenden grundade på sådana resonemang är enligt mig inte förenliga med religionsfriheten då denna stadgar personers rätt till religionsutövning och manifestering av en tro eller en icke-tro. Genom ett beslut grundat på ett sådant resonemang ges inte den icke-troende rätten att fritt få utöva eller ge uttryck för sin religionstillhörighet. Om beslutsfattaren ska tillämpa samma beviskrav på icke-troende som på asylsökande som åberopar en religionstillhörighet som asylskäl så måste även samma rättigheter tillämpas på de icke-troende, det vill säga en rätt att få utöva sin icke-tro genom att avstå från religiösa riter och att få uttrycka sina åsikter, en rätt att inte behöva ”rätta sig i ledet”. Ett sådant beslut är inte heller förenligt med Util, den tillfälliga lagen, artikel 3 i EKMR eller non refoulement-principen då beslutsfattaren genom ett sådant resonemang fastställer att det föreligger en risk för den asylsökande att i hemlandet utsättas för förföljelse eller skyddsgrundande behandling men att den asylsökande möjligen kan undgå denna risk genom diskretion. Detta anser jag vara högst anmärkningsvärt och jag förvånas över att Europadomstolen i Grand Chamber i F.G. mot Sverige inte tydliggjorde huruvida ett sådant resonemang är förenligt med EKMR då frågan var uppe för prövning och hade diskuterats i det tidigare avgörandet.

¹²⁵ De förenade målen C-71/11 och C-99/11, Tyskland mot Y och Z, ECLI:EU:C:2012:518, p. 79.

Vad som framstår som alltmer anmärkningsvärt i detta avseende är att det framgår av Migrationsverkets rättsliga ställningstagande angående religion som asylskäl att den asylsökandes fruktan för förföljelse ska anses välgrundad, om det bedömts som rimligt att den asylsökande kommer att utföra handlingar förenliga med dennes religionsuppfattning i hemlandet, och att beslutsfattarna inte rimligen kan förvänta sig att sökanden ska avstå från dessa religiösa handlingar.¹²⁶ De hänvisar även i det rättsliga ställningstagandet till UNHCR:s riktlinjer om religionsbaserade asylskäl där det förklaras att religion kan anses vara så fundamentalt att ingen ska tvingas dölja, ändra eller avsäga sig denna för att undvika förföljelse.¹²⁷ Dessa riktlinjer kom ut ett par år innan de ovan lyfta rättsfallen men ändå ses avslagsbeslut av Migrationsverket som grundas på resonemanget att den asylsökande kan dölja sin religionsuppfattning för att undgå förföljelse eller skyddsgrundande behandling i hemlandet och således saknar skyddsbehov. Det sagda innebär att Migrationsverket i detta avseende inte följer sina egna riktlinjer som de har att förhålla sig till då ett beslut ska fattas när de för resonemang likt det ovan diskuterade.

7.2 Otydliga beviskrav

Beviskravet är det som lägger grunden för bevisvärderingen och beslutet, det är därför viktigt att det finns tydliga beviskrav så att den asylsökande vet vad hen ska bevisa och med vilken styrka. Att beviskraven är tydliga gör det även möjligt att kontrollera rättssäkerheten i de beslut som fattas. Beviskraven på migrationsrättens område är dock otydliga och det är inte fastställt hur uppfyllandet av rekvisiten ska bedömas i och med det objektiva och subjektiva rekvisitet i begreppet *välgrundad fruktan*. Det har av UNHCR lämnats öppet huruvida mer vikt ska fästas vid det subjektiva eller objektiva rekvisitet och doktrin på området är inte eniga med UNHCR om hur det subjektiva rekvisitet ska bedömas, om det ska handla om att bedöma den asylsökandes sinnestillstånd eller om det subjektiva rekvisitet inte ska bedömas överhuvudtaget utan endast ge uttryck för en framåsyftande bedömning.¹²⁸ Oenighet på detta område riskerar att leda till att lika fall behandlas olika beroende på om beslutsfattaren väljer att fästa mer vikt vid de objektiva förhållandena eller den asylsökandes subjektiva sinnestillstånd. Som Diesen m.fl. beskriver är det svårt att fastställa ett beviskrav inom förvaltningsrätten på grund av de många olika måltyperna inom rättsområdet. Att det förhåller

¹²⁶ Migrationsverket (2012), s. 5.

¹²⁷ Migrationsverket (2012), s. 4.

¹²⁸ Se ovan, avsnitt 4.1.

sig så inom förvaltningsrätten motsäger jag inte. Däremot anser jag att motiveringarna kan bli tydligare så att beviskraven blir mer lättöverskådliga. Detta är särskilt viktigt inom migrationsrätten på grund av de konsekvenser ett felaktigt beslut kan innebära för den asylsökande. Det är även viktigt då den asylsökande bör veta vad hen ska åberopa för att kunna styrka sin religionsuppfattning och skyddsbehov därutav. Bättre motiveringar av besluten och bättre redogörelse för hur beslutsfattaren har värderat bevisen och den muntliga utsagan kan hjälpa till att tydliggöra beviskraven inom migrationsrätten vilket även kan leda till mer rättssäkra asylprocesser och beslut. Utförliga motiveringar och redogörelser av bevisvärderingen blir även viktigt i nästa instans då den asylsökande ska ha möjlighet att bemöta eventuella felaktigheter eller oklarheter.

7.2.1 Att bevisa en genuin övertygelse för icke-troende

Det saknas idag avgöranden från Migrationsöverdomstolen i frågan om genuin övertygelse då den asylsökande är icke-troende. Enligt mig är det inte en självklarhet att samma beviskrav ska gälla för icke-troende som för konvertiter. Det framstår som lättare att bevisa ett existerande förhållande, att den asylsökande har en genuin övertygelse, än att bevisa ett icke-förhållande, att den asylsökande saknar religionstillhörighet genom ett genuint ställningstagande. Det vore önskvärt att få ett vägledande avgörande från Migrationsöverdomstolen angående hur beslutsfattaren ska bedöma den genuina övertygelsen när den asylsökande åberopar en icke-tro. Icke-troende som saknar religionstillhörighet kan ofta inte kan styrka sin religionsuppfattning med skriftlig bevisning eller genom att beskriva utövning av en religion som konvertiter kan göra genom till exempel dopbevis och beskrivning av vilka skrifter och högtider som är centrala inom religionen. Vid en icke-tro kan den asylsökande inte svara på frågor om hur hen uttrycker sin icke-tro eftersom icke-tro oftast innebär att personen inte manifesterar eller utövar någon tro. Trots att det är svårt att ta fram tydliga beviskrav inom förvaltningsrätten torde det vara möjligt att i riktlinjer eller genom ett vägledande avgörande tydliggöra vad som skiljer en icke-troende från en konvertit och på vilket sätt detta påverkar bedömningen av den genuina övertygelsen. Detta för att förhindra den oenighet som i dag råder och stärka objektiviteten i besluten.

Vad som även är viktigt för beslutsfattaren att hålla i åtanke är att det finns många olika typer av en icke-tro. Den asylsökande kan vara ateist och ta avstånd från alla typer av "högre väsen", den asylsökande kan vara agnostiker och således tro på en högre makt utan att

tillerkänna sig en specifik religion eller så kan den asylsökande helt enkelt vara osäker på vad hen tror på men har under sin tid i hemlandet funnit att hen inte tillerkänner sig till statsreligionen, vilket också kan benämnas som en icke-tro, åtminstone i förhållande till statsreligionen i fråga. Att det finns så många olika typer av en icke-tro i kombination med att det idag tillämpas samma beviskrav för icke-troende och konvertiter kan leda till bedömningar likt det i rättsfall 5 där den asylsökande trodde på och sökte efter en högre makt men inte ansåg sig tillhöra någon specifik religion och inte heller utövade statsreligionen i hemlandet. Migrationsdomstolen ansåg då att den asylsökandes religionsuppfattning var ”oklar” och att den asylsökande inte hade tagit ett definitivt ställningstagande i frågan om hans religionstillhörighet. De ansåg därför inte heller att hans övertygelse skulle påverka hans sätt att leva i Afghanistan och det fanns således ingen hotbild mot honom på grund av hans religionstillhörighet. Enligt mig är detta en felaktig bedömning av migrationsdomstolen. Det är problematiskt att inte utöva islam i Afghanistan eller att uttrycka sig kritiskt eller frågande i förhållande till statsreligionen då personer i dessa fall riskerar att anklagas för apostasi.¹²⁹ Endast det förhållande att den asylsökande inte längre utövar eller anser sig tillhöra statsreligionen medför således en risk för förföljelse eller skyddsgrundande behandling, oavsett om den asylsökande är i processen att byta religion eller redan har tagit ett definitivt avstånd från statsreligionen, varför migrationsdomstolen borde ha utrett risken vidare. Det framstår i detta avgörande som att det inte finns en vidare förståelse för de olika typer av en icke-tro som en person kan ha vilket även medför att det är svårt för den asylsökande att bevisa. Bedömningen riskerar även att inte bli framåtsyftande då migrationsdomstolen inte tar hänsyn till hur den asylsökandes ”oklara” religionsuppfattning skulle kunna uppfattas i hemlandet och vilka konsekvenser denna skulle kunna leda till för den asylsökande. Beslutsfattaren tar i ett sådant fall inte i beaktning alla relevanta risker som föreligger för den asylsökande med den religionstillhörighet som hen har vid tiden för asylprövningen. I rättsfall 5 saknas således en bedömning av huruvida den asylsökande på grund av sin ”oklara” religionsuppfattning skulle kunna komma att uppfattas som apostat och således riskera förföljelse eller skyddsgrundande behandling i hemlandet. Risken att utsättas på grund av att den asylsökande uppfattas som apostat trots att dennes religionsuppfattning inte utgör en renodlad ateism är något som diskuteras i vissa av de lyfta fallen, till exempel av migrationsdomstolen i rättsfall 6, medan i andra diskuteras det överhuvudtaget inte av beslutsfattaren trots att den ansett den asylsökande vara icke-troende, till exempel i rättsfall 3.

¹²⁹ Lifos, Kristna, apostater och ateister, s. 24.

Oenhetlighet råder således även på detta område vilket kan vara en följd av den oförståelse för icke-troende som jag anser föreligger. Oenhetlighet på detta område innebär en risk för att beslutsfattarna, trots att de utgår från liknande, och ibland samma, landinformation och omständigheter, kommer fram till olika beslut beroende på om de accepterar den asylsökandes religionsuppfattning och fattar beslut utifrån den i förhållande till de objektiva förhållandena, eller inte förstår den asylsökandes religionsuppfattning och således avslår ansökan om uppehållstillstånd på grund av att religionsuppfattningen uppfattas som till exempel ”oklar”.

Det har understrukits, av både UNHCR och i förarbetena till UtIL, att det är viktigt att beviskraven inte ställs för högt i asylprocessen då det sällan kan läggas fram fullständig bevisning som klart kan styrka risken för förföljelse. Jag kan dock anse att beviskravet som ställs på en icke-troende, att de ska bevisa en icke-tro genom en genuin övertygelse, är för högt ställt i dagsläget. Detta då det ligger på den asylsökande att bevisa samtidigt som beviskraven är otydliga och svåröverskådliga samt att det oftast saknas skriftlig bevisning att tillgå. Beviskraven inom migrationsrätten måste i min mening omformuleras eller åtminstone förtydligas genom riktlinjer eller praxis. Särskilt viktigt framstår det som avseende att bevisa en icke-tro och vad som i de fallen ska räknas som genuin övertygelse. Tydligare beviskrav på området är även viktigt då det vid både flyktingskap och alternativt skyddsbehov räcker med att det föreligger en risk för förföljelse eller skyddsgrundande behandling vilket för mig får det att framstå som att beviskraven, rent teoretiskt, ska vara lägre ställda än vad de är i praktiken idag.

7.2.2 Olika beviskrav, olika bedömningar

Vid bedömningen av rätten till asyl är flyktingskap och alternativt skyddsbehövande olika prövningar av olika slags uppehållstillstånd. Det framstår dock ibland som att Migrationsverket, om de konstaterar att flyktingen inte riskerar förföljelse, samtidigt konstaterar att den asylsökande inte riskerar skyddsgrundande behandling. Ett exempel på detta är rättsfall 3 där Migrationsverket i deras initiala avslagsbeslut anser att den asylsökande inte har en vidare filosofisk ateistisk övertygelse och därmed varken riskerar förföljelse eller skyddsgrundande behandling. Ett annat exempel på detta är sådana bedömningar som belysts ovan där beslutsfattaren konstaterar att den asylsökande har gjort sannolikt att hen är icke-troende men ändå inte riskerar förföljelse eller skyddsgrundande behandling på grund av

att de kan hålla låg profil i hemlandet eller på grund av att de har en, enligt beslutsfattaren, ”oklar” religionstillhörighet. I dessa typer av beslut tar beslutsfattaren inte i beaktning de olika beviskrav som uppställs för de olika skyddsgrunderna förföljelse och alternativt skyddsbehov. Beviskravet för alternativt skyddsbehov är lägre ställt än det för förföljelse, mycket lägre ställt om jag ska utgå från Bring och Diesens slutsatser. Dessa prövningar måste därför separeras. Att vara tydlig med att separera prövningarna är viktigt dels för att den asylsökande ska få en rättssäker prövning enligt gällande lag och legalitetsprincipen, dels för att det ska kunna utläsas ur domen hur de prövningarna av de olika skyddsgrunderna har gått till för att kunna kontrollera rättssäkerheten i prövningarna. Möjligtvis skulle en tydligare särskiljning av prövningarna även kunna leda till tydligare beviskrav och ett tydliggörande av vad som kan utgöra förföljelse eller skyddsgrundande behandling på grund av en icke-tro.

7.3 En tydligare och mer rättssäker trovärdighetsbedömning

När den asylsökande får avslag på grund av trovärdighetsbrister är det ofta på grund av att Migrationsverket och migrationsdomstolen anser att den asylsökandes berättelse är vag och odetaljerad eller kortfattat. Problemet är att det ofta saknas uppgifter om vad de anser är vagt och odetaljerat eller kortfattat. Ett exempel på detta är rättsfall 4 där migrationsdomstolen anger att den asylsökande har lämnat kortfattade och vaga redogörelser om sin syn på islam och att han inte förmått förklara hur han skulle leva vid ett återvändande till hemlandet. Det saknas därefter uppgifter om vad av det som den asylsökande uppgett om sin syn på islam som är vagt och kortfattat. Detta är problematiskt dels då det medför att det inte går att utläsa och kontrollera hur trovärdighetsbedömningen gjorts och således även vad bedömningen baserats på, dels är det problematiskt för den asylsökande som inte får en chans att bemöta de uppgifter som beslutsfattaren anser är vaga, vilket är nödvändigt i ett överklagande till nästa instans. Det har även förklarats vara viktigt att förmedla trovärdighetsbrister till den asylsökande så att hen får en chans att bemöta och förklara bristerna, detta då bristerna ofta kan bero på en mängd sociologiska faktorer.¹³⁰ I rättsfall 4 framgår inte av domen om den asylsökande fått denna chans och hur migrationsdomstolen värderat dessa uppgifter i förhållande till bristerna.

Även i de positiva besluten där migrationsdomstolen kommer fram till att den asylsökande är trovärdig saknas en redogörelse för varför den asylsökandes berättelse framstår som trovärdig.

¹³⁰ Feijen och Frennmark, s. 77.

Ett exempel på detta är rättsfall 1 där migrationsdomstolen konstaterar att den asylsökande lämnat tillförlitliga och trovärdiga uppgifter gällande sitt beslut att lämna sin tidigare religion och att han utvecklat sin inställning med många detaljer och återkommande synpunkter om vikten av hans ställningstagande. Det går genom denna motivering inte att utläsa hur trovärdighetsbedömningen har gjorts eller vad domstolen lagt vikt vid för att avgöra trovärdigheten av den asylsökandes genuina övertygelse. Ett exempel på när det går att utläsa varför ärendet fick den utgång det fick är rättsfall 7 där migrationsdomstolen förklarar vilka uppgifter i den asylsökandes utsaga som varit motstridiga och där det även framgår att den asylsökande fått bemöta detta samt varför domstolen inte ansåg att förklaringen var godtagbar i förhållande till de motstridiga uppgifterna. Även i rättsfall 6 för migrationsdomstolen ett, enligt mig, välgrundat och utförligt resonemang. Migrationsdomstolen förklarar att den asylsökande på ett nyanserat och reflekterande sätt beskrivit sin tro och den inre process som gradvis ledde honom dit. De gick sedan vidare till att förklara att den asylsökande på ett trovärdigt sätt förklarat hur han skulle agera i hemlandet genom att avstå från att be, besöka moskén och fasta. Därefter lyfts relevant landinformation fram som stödjer att ett sådant förhållningssätt till statsreligionen medför en risk för den asylsökande. Sammantaget ett rättsfall som i min mening uppfyller kraven på rättssäkerhet och där trovärdighetsbedömningen är förklarad på ett sätt som gör att läsaren förstår varför målet fick den utgången det fick. Det är således möjligt för migrationsdomstolen att ge uttryck för hur trovärdighetsbedömningen gjorts och vilka uppgifter som ansetts trovärdiga respektive bristfälliga. Sådana mer utförliga motiveringar likt de i rättsfall 6 och 7 legitimerar trovärdighetsbedömningen och är mer rättssäkra då de går att kontrollera och gör så att läsaren förstår beslutet.

Trovärdighetsbedömningen riskerar till följd av sin natur att ge upphov till subjektiva och godtyckliga bedömningar då den innebär att bedöma en persons muntliga uppgifter som sanna eller falska. På grund av den rättssäkerhetsrisk som medföljer en sådan bedömning är det viktigt att det tydligt framgår hur bedömningen har gjorts och hur olika aspekter av den asylsökandes berättelse har värderats. En dom i ett brottmål som innebär att en åtalad döms till en straffrättslig sanktion utan att det tydligt framgår varför eller hur domstolen har värderat bevisningen hade inte godtagits. Detsamma borde gälla i asylprocessen på grund av de konsekvenser ett avslagsbeslut kan få för den asylsökande, vilket kan vara likvärdigt med ett fängelsestraff eller värre, ett dödsstraff. Eftersom den muntliga utsagan är av så stor vikt i asylprocessen måste trovärdighetsbedömningen göras och jag anser inte att den inte borde

användas. Däremot måste det bli tydligare vad som ska bedömas genom trovärdighetsbedömningen och hur trovärdighetsbedömningen ska göras. Detta för att förhindra subjektivitet och godtycklighet i besluten samt legitimera besluten grundade på trovärdighetsbedömningen.

7.4 Avslutande kommentar

Det är tydligt att religionsfriheten innefattar rätten att inte tillerkänna sig någon tro, att vara icke-troende och inte tvingas tillhöra eller manifesteras en religion. Det saknas dock vägledning för hur beslutsfattare ska hantera frågan om genuin övertygelse och skyddsbehov vid en icke-tro som asylskäl. Kanske beror detta på att det inte är lika vanligt med asylsökande som åberopar en icke-tro i förhållande till de asylsökande som åberopar en religionstillhörighet eller vars konversion utgör asylskäl. Ostridigt är dock att det förekommer. I Migrationsverkets rättsliga ställningstagande framgår vad beslutsfattaren ska inhämta information om för att kunna bedöma om övertygelsen är genuin, bland annat karaktären av den asylsökandes trosuppfattning, hur den asylsökande genomför tillbedjan och vilka ritualer den asylsökande genomför. Hur bedömningen ska göras framstår som anpassad till de fall då den asylsökande åberopar en religionstillhörighet som asylskäl, detta då en icke-troende inte kan förklara hur hen genomför tillbedjan eller vilka ritualer som genomförs genom icke-tron. Överlag diskuteras inte en icke-tro i de riktlinjer som beslutsfattaren har att förhålla sig till utan det nämns endast att en icke-tro omfattas av skyddsgrunden religion. För mig framstår det som att gruppen icke-troende är bortglömda i den svenska asylprocessen och särskilt tydligt blir det då jag studerar avgöranden och beslut som berör en icke-tro som asylskäl.

De bedömningar som beslutsfattare i asylärenden har att göra är tveklöst svåra och det är mycket som står på spel. Beviskraven är inte tydligt utformade varken i lagtext eller praxis vilket leder till att en viss godtycklighet kan anas i bedömningarna. Det saknas även tydliga motiveringar av besluten vilket leder till att det inte går att kontrollera vad besluten har baserats på vilket kan få stora konsekvenser för den asylsökande och riskerar att kränka dennes grundläggande rättigheter. Detta gäller inte endast de asylsökande som åberopar en icke-tro som asylskäl men jag anser att denna grupp asylsökande har svårare att bevisa sitt skyddsbehov än asylsökande med andra religionsbaserade asylskäl och jag anser att detta beror på en oförståelse för icke-tro som asylskäl och oklarheten i på vilket sätt den genuina

övertygelsen ska bedömas hos icke-troende. På grund av den individuella prägeln som asylärenden har är det kanske omöjligt att genom praxis skapa mer tydliga beviskrav. Jag anser dock att de största rättssäkerhetsbristerna, risken för godtycklighet och oenhetlighet i trovärdighetsbedömningen och bedömningen av den genuina övertygelsen, kan förebyggas genom tydligare riktlinjer samt tydligare motiveringar av och redogörelser för besluten. Med detta sagt skulle jag en dag vilja se en mer tydlig och lättöverskådlig asylprocess för asylsökande med en icke-tro som asylskäl men ett citat hänger sig kvar som kanske förklarar varför det kan vara omöjligt; "Because refugee law is, after all, the creation of largely self-interested nation states, it may ultimately prove impossible to define access to asylum more generously than as we know it today."¹³¹

¹³¹ Hathaway, s. 233.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Regeringens propositioner (Prop.)

Prop. 1954:134 rörande ratifikation av Förenta Nationernas konvention angående flyktingars rättsliga ställning.

Prop. 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv.

Prop. 2005/06:6 Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Prop. 2009/10:31 Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet.

Prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag.

Prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag.

Statens offentliga utredningar (SOU)

SOU 1951:42 Betänkande med förslag till utlänningslag m.m.

SOU 1999:16 Ökad rättssäkerhet i asylärenden.

SOU 2006:6 Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.

Offentligt tryck från EU

Rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd.

Rättspraxis

Avgöranden från Migrationsöverdomstolen

MIG 2006:1.

MIG 2007:9.

MIG 2007:12.

MIG 2011:4.

MIG 2011:29.

MIG 2012:18.

Avgöranden från migrationsdomstolen

Migrationsdomstolen i Luleå, dom 2016-09-21, mål 570–16.
Migrationsdomstolen i Luleå, dom 2017-03-29, mål 2978–16.
Migrationsdomstolen i Göteborg, dom 2017-03-30, mål 7994–16.
Migrationsdomstolen i Stockholm, dom 2017-08-10, mål 4693–17.
Migrationsdomstolen i Stockholm, dom 2018-03-02, mål 13501–17.
Migrationsdomstolen i Stockholm, 2018-06-14, mål 10742–17.
Migrationsdomstolen i Malmö, dom 2018-10-12, mål 11056–17.

Avgöranden från Europadomstolen

Irland mot Storbritannien (5310/71) dom meddelad den 18 januari 1978.
Kokkinakis mot Grekland (14307/88) dom meddelad den 25 maj 1993.
Buscarini m.fl. mot San Marino (24645/94) dom meddelad den 18 februari 1999.
Pretty mot Förenade kungariket (2346/02) dom meddelad den 29 april 2002.
Saadi mot Italien (37201/06) dom meddelad den 28 februari 2008.
Bayatyan mot Armenien (23459/03) dom meddelad den 7 juli 2011.
F.G. mot Sverige (43611/11) dom meddelad den 16 januari 2014.
F.G. mot Sverige, (43611/11), dom meddelad den 23 mars 2016.

Avgöranden från EU-domstolen

Mål 6/64 Flaminio Costa mot E.N.E.L, ECLI:EU:C:1964:66.
Mål C-617/10, Åklagaren mot Hans Åkerberg Fransson, ECLI:EU:C:2013:105.
De förenade målen C-71/11 och C-99/11, Tyskland mot Y och Z, ECLI:EU:C:2012:518.

Litteratur

Bring, Thomas, Diesen, Christer, *Förundersökning*, fjärde upplagan, Stockholm, Norstedts Juridik, 2009.
Bull, Thomas, Sterzel, Fredrik, *Regeringsformen en kommentar*, andra upplagan, Lund, Studentlitteratur, 2013.
Diesen, Christian, Lindholm, Karolina, Nilsson, Per Erik, Rudolph, Ann-Sophie och Wilton Wahren, Alexandra, *Bevis 2 – Prövning av flyktingärenden*, Stockholm, Norstedts Juridik, 1998.

Diesen, Christian, Lagerqvist Veloz Roca, Annika, Lindholm Billing, Karolina, Seidlitz Madelaine, Wilton Wahren, Alexandra, *Prövning av migrationsärenden – Bevis 8*, andra upplagan, Stockholm, Norstedts Juridik, 2012.

Feijen, Liv, Frennmark, Emelia, *Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av och beslut om internationella skydd*, Stockholm, FN:s flyktingorgan UNHCR, 2011.

Hathaway, James, *The Law of Refugee Status*, Canada, Butterworths, 1991.

Petersson, Olof, *Rättsstaten: frihet, rättssäkerhet och maktodelning I dagens politik*, Stockholm, Norstedts Juridik, 2005.

Sandesjö, Håkan, Wikrén, Gerhard, *Utlänningslagen med kommentarer*, elfte upplagan, Stockholm, Wolter Kluwer, 2017.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare – ämne material, metod och argumentation*, andra upplagan, Stockholm, Norstedts Juridik, 2007.

Thorburn Stern, Rebecca, Wikström Hanna, *Migrationsrätt, Skyddsbehov och trovärdighet – bedömning i asylärenden*, Stockholm, Liber, 2016.

UNHCR, *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*, Stockholm, Norstedts Juridik, 1996.

Övriga källor

Lifos

Lifos, Temarapport: Afghanistan – Kristna, apostater och atiester (version 1.0), Lifos 40679, Upphovsdatum 2017-12-21.

Lifos, 2017 Report on International Religious Freedom – Afghanistan, Lifos 41530, Upphovsdatum 2018-05-29.

Lifos, Respons Irak: Apostasi og ateisme, Lifos 41908, Upphovsdatum 2018-08-29.

UNHCR

UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, HCR/GIP/04/06 2004.

UNHCR, *Beyond Proof – Credibility Assessment in EU Asylum Systems*, 2013.

Migrationsverket

Migrationsverket, Rättsligt ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering, RCI 26/2012, Upphovsdatum 2012-11-12.

Internetkällor

Lifos [<https://lifos.migrationsverket.se/om-lifos.html>] 2018-11-05.

Migrationsverket [<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Vanliga-fragor-fran-journalister/Fragor-och-svar-om-Afghanistan/Allmant/2017-08-29-Vad-ar-ett-rattsligt-stallningstagande----.html>] 2018-12-16.

UNHCR [http://www.unhcr.org/3b4c06578.html#_ga=2.20838136.1734361349.1539075266-2118388861.1539075266] 2018-12-06.